

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ І АУДИТУ

Кафедра обліку у виробничій сфері

КУРСОВА РОБОТА

З фінансового та управлінського обліку

на тему:

**«ОБЛІК І АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ З ПОДАТКУ НА
ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ»**

Виконав:

ст. групи ОПДм – 11

Волошин В.

напряму підготовки 6.030509 «Облік і аудит»

Перевірила: к.е.н., доцент Назарова І.Я.

Національна шкала

Кількість балів: _____ Оцінка ECST _____

(підпис) _____ (прізвище та ініціали) _____

(підпис) _____ (прізвище та ініціали) _____

(підпис) _____ (прізвище та ініціали) _____

ТЕРНОПІЛЬ 2017

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1. ПОДАТКОВІ ПЛАТЕЖІ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ.....	5
2. КЛАСИФІКАЦІЯ ПОДАТКІВ ТА ЇХ СКЛАДОВІ ЕЛЕМЕНТИ.....	12
3. АНАЛІТИЧНИЙ ТА СИНТЕТИЧНИЙ ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ З ПОДАТКОМ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ.....	20
4. АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ З ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ.....	34
ВИСНОВКИ.....	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	54

ВСТУП

Актуальність теми курсової роботи. Сучасний економічний розвиток України та її регіонів в значній мірі визначаються станом податкової політики. Податкові реформи, впроваджені в останні роки, в повній мірі відобразили значення та вплив податків на розвиток соціально-економічних процесів в Україні.

Податки – найбільш ефективний інструмент регулювання економічних процесів. Державне регулювання економіки шляхом застосування податкових важелів повинно бути направлено на забезпечення та підтримку збалансованого економічного зростання, ефективного використання ресурсів, стимулювання інвестицій та підприємницької активності.

Велика кількість податків і зборів, недосконалість податкового законодавства, великий податковий тиск на підприємства, необхідність різного відображення однієї і тієї ж операції в бухгалтерському і податковому обліку, що залежить від розбіжностей в законодавстві тощо, збільшують і без того значний ризик властивий для підприємств. А нарахуванням великих штрафів, які накладаються за порушення податкового законодавства, та пені, що стягується за прострочення платежів, ще більше ускладнює вирішення цих питань на підприємстві.

У наукових і практичних публікаціях по-різному трактуються існуючі методи обліку розрахунків із фінансовими органами держави, визначення кінцевих фінансових результатів і податкових зобов'язань.

Розвитку теорії і практики обліку та аудиту розрахунків з бюджетом сприяли роботи як західних економістів К.Друрі, Макконелла, Б.Нідлза, П.Самуельсона, П.Фрідмана, Ч.Т. Хорнгрена, так і вітчизняних – М.Т. Білухи, Ф.Ф. Бутинця, А.М. Герасимовича, З.В. Гуцайлюка, В.І. Єфіменка, В.П. Завгороднього, Г.Г. Кірейцева, М.В. Кужельного, А.М. Кузминського, В.Г. Линника, М.С. Пушкаря, В.В. Сопка, М.Г. Чумаченка, В.Г.Швеця, В.О. Шевчука та інших.

Саме тому актуальність теми обліку та аудиту розрахунків з бюджетом

диктується, насамперед, тим, що своєчасне його проведення допомагає вирішити питання щодо бухгалтерського обліку та податкових розрахунків, запобігання виникнення фінансових санкцій у майбутньому.

Мета і завдання курсової роботи є обґрунтування теоретичних і дослідження методологічних положень, а також розробка практичних рекомендацій по удосконаленню обліку та аудиту розрахунків з бюджетом за податками та обов'язковими платежами.

У відповідності з метою була поставлена сукупність наступних завдань:

- розкрити сутність та значення податків та платежів як об'єкту облікового процесу та основи надходження державних доходів;
- визначити основні принципи та класифікацію податків та платежів;
- дослідити нормативно-правове забезпечення та документальне оформлення розрахунків з бюджетом, зокрема податку на доходи фізичних осіб;
- визначити проблеми організації та методику проведення аудиту розрахунків з бюджетом з податку на доходи фізичних осіб.

Предметом дослідження виступає комплекс теоретичних, методичних й практичних питань щодо обліку та аудиту розрахунків з бюджетом з податку на доходи фізичних осіб.

Методи дослідження. Теоретичною й методологічною основою магістерської роботи є діалектичний метод пізнання, який дає змогу вивчати економічні явища у розвитку й взаємозв'язку. Застосований метод теоретико-емпіричного дослідження, який включає у себе аналіз і синтез, історико-логічну аргументацію, порівняння й узагальнення.

Практичне значення одержаних результатів. Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці основних напрямків і конкретних теоретичних та практичних рекомендацій щодо обліку та аудиту розрахунків з бюджетом з податку на доходи фізичних осіб.

1. ПОДАТКОВІ ПЛАТЕЖІ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

В Україні відбуваються кардинальні перетворення в соціально-економічній сфері, де значна увага приділяється створенню ефективної системи оподаткування. Податкова та бюджетна політика – головна складова процесу соціально-економічного розвитку країни.

Держава зобов'язана мати бюджет із стабільними джерелами надходжень, роль яких виконують, у першу чергу, податки. Суть податків, мета і функції їх визначаються економічним і політичним ладом суспільства, природою і завданнями держави.

Економічна сутність податків знайшла відповідне відображення у своїх визначеннях. Сьогодні досить поширені такі визначення, які подаються в тлумачному словнику: «Податок – обов'язковий грошовий збір, що стягується органами влади з фізичних та юридичних осіб», «податок – обов'язковий внесок платником грошових коштів у бюджетну систему у визначених законом розмірах та в установлені строки», «податок – обов'язковий збір, що стягується державою з господарюючих суб'єктів та громадян за ставкою, встановленою в законодавчому порядку» [21]. Неважко помітити, що в цих визначеннях підкреслюються примусовість та безеквівалентність податків. Варто зазначити, що подібне розуміння певною мірою було започатковане класичною школою в особі А. Сміта та Д. Рікардо.

Як вважає Н.О Беспала, «податок є своерідною ціною монополістичної купівлі-продажу послуг державою при виконанні своїх функцій» [5, с. 11].

Своерідним є визначення, яке дають вчені К.Р. Макконелл та С.Л. Брю: «податок – це примусова сплата уряду господарством або фірмою грошових коштів (чи передача послуг і товарів), в обмін на які господарства чи фірма безпосередньо не отримують товари чи послуги, при цьому така сплата не є штрафом, що накладений судом за незаконні дії» [47].

Вважаємо, що можна погодитись з таким визначенням економічної сутності податків, яке наводить у своїх роз'ясненнях фіскальна служба:

«податки є обов'язковими платежами, що вилучаються державою з доходів юридичних чи фізичних осіб до відповідного бюджету для фінансування витрат держави, передбачених її конституцією та іншими законодавчими актами. Це одна з форм вирівнювання доходів юридичних і фізичних осіб з метою досягнення соціальної справедливості й економічного розвитку. Вилучаючи частину доходів підприємців і громадян, держава гарантує їх ефективніше використання для задоволення потреб суспільства в цілому і досягнення зростання добробуту» [56]

Право держави стягувати податки і обов'язок населення платити їх впливають із необхідності функціонування держави та її установ в інтересах всього суспільства та окремих осіб. При цьому держава повинна керуватись певними принципами:

- **Загальність.** Кожен повинен брати участь у підтримці держави пропорційно своїй платоспроможності.

- **Обов'язковість.** Виражається в тому, що за порушення встановленого строку сплати, розміру платежу, ухилення від сплати передбачено відповідальність платника. Обов'язковість передбачає можливість примусового виконання платежу.

- **Визначеність.** Платник податку має знати час, місце, спосіб сплати та розмір податку. Податки належить чітко пов'язувати з видатками, щоб платники знали звітність влади про те, як використовуються податкові надходження. Податки не можуть приховуватись від платника, а податковий тягар має простежуватись і відчуватись тими, хто їх сплачує.

- **Зручність.** Стягнення податку для платника має здійснюватись зручним способом, у зручний час, коли у розпорядженні платника найбільша сума коштів.

- **Справедливість.** Податки мають бути справедливими. Справедливість є дуже суб'єктивною якістю. Якщо керуватись тим, що податки завжди мають накладатися на статки, то найсправедливіший податок є податок на вартість прибутку чи майна, або і на те й інше, оскільки їх, як правило,

можна взаємно конвертувати.

Ефективне функціонування інститутів податків в сучасній динамічній економіці потребує теоретичного обґрунтування та уточнення змісту їх функцій (Рис. 1.).

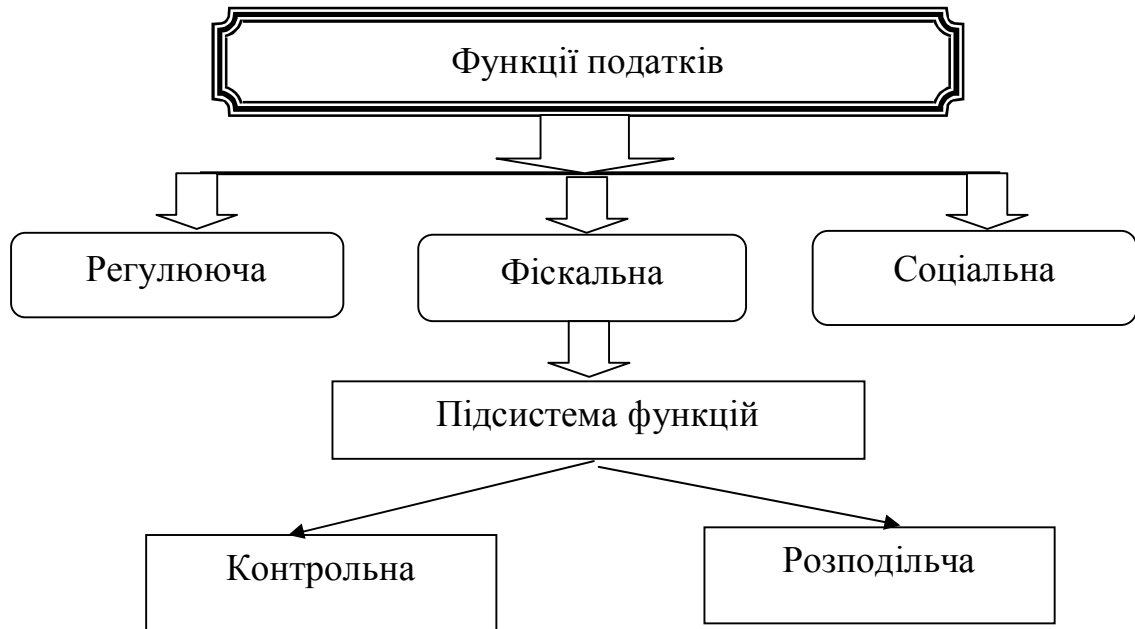

Рисунок 1. Функції податків

Виходячи з переліку функцій, які відображено в рис.1, особлива одностайність простежується щодо фіскальної функції податків. Як стверджує Н.С. Крупей, дана функція вважається історично найдавнішою та послідовно реалізовуваною, за допомогою якої здійснюється головне призначення податків [41, с.36].

Фіскальна функція є дуже важливою для характеристики податків, їхнього суспільного призначення. Для реалізації даної функції важливе значення має постійність та стабільність надходження коштів у розпорядження держави. За визначенням О. В. Атаманчук, фіскальна функція податків полягає в мобілізації коштів у розпорядження держави та формуванні централізованих фінансових ресурсів для забезпечення виконання функцій держави [1, с. 27].

На відміну, регулююча функція податків, передбачає, що податок є не

лише фіскальним інструментом, але й регулятором господарських процесів.

Як зазначають Л.В. Голишевська та А.А. Андрущак: «... регулююча функція податків – об'єктивне явище ...вплив податків відбувається незалежно від волі держави, яка їх устанавлює» [13].

Сутність регулюючої функції податків полягає в тому, що вони впливають на різні види діяльності їх платників. Так, податки істотно впливають на відтворення суспільного продукту, стимулюючи або стримуючи темпи його розширення, збільшуючи або зменшуючи накопичення капіталу, підвищуючи або знижуючи платоспроможний попит населення тощо. У цьому зв'язку держава спроможна свідомо використовувати податки з метою регулювання відповідних пропорцій у соціально-економічному житті суспільства [59].

Вважаємо, що метою податкової політики в частині регулюючої функції повинні стати:

- подолання спаду виробництва;
- стабілізація економіки;
- стимулювання пріоритетних сфер діяльності та структурних перетворень [59].

Достатньо велика група таких науковців, як О.В. Атаманчук, В.В. Бабіч, С.В. Барулін, Н.О. Беспала, В. Борейко, Л.В. Дікань, К. Ковальчук, Н.С. Крупей, Н.Ю. Литвіцька у своїх працях виокремлюють розподільчу функцію.

Оскільки, розподільча функція податків полягає в перерозподілі суспільних доходів між різними категоріями населення, тобто відбувається передача засобів на користь більш слабких і незахищених категорій громадян за рахунок покладання податкового тягаря на більш сильні категорії платників. У підсумку відбувається вилучення частини доходу одних і передача його іншим. Прикладом реалізації розподільчої функції є акцизний податок, що встановлюються, як правило, на окремі види товарів і, в першу чергу, предмети розкоші, алкоголь, тютюн, а також механізми прогресивного

оподатковування. Розподільча функція закладена в сутності кожного податку. Адже всі податки пов'язані з процесами перерозподілу вартісних пропорцій національного продукту між платниками податків та державою. Причому розміри цих вартісних пропорцій безпосередньо регулюються за допомогою податків [1, с. 28].

На думку К. Еклунда: «Велика частина державного виробництва і послуг фінансується від зібраних податків і потім розподіляється більш-менш безплатно серед громадян. Це стосується медичного обслуговування, виховання дітей і низки інших напрямів. Мета – зробити розподіл життєво важливих засобів більш рівномірним» [19].

Окремі вчені, як Т. Калінеску, М. Кучерявенко, М. Мисляков, А. Бризгалін, В. Мельник, А. Балабанов, І. Балабанов, М. Свердан, В. Новицький, А. Зюнькін, О. Романенко виділяють також стимулюючу (заохочувальну) функцію. Сутність стимулюючої (заохочувальної) функції податків полягає у тому, що порядок оподатковування може відбивати визнання державою особливих заслуг визначених категорій громадян перед суспільством, надання податкових пільг. Однак дана функція окреслює просте пристосування податкових механізмів з метою реалізації соціальної політики держави і є швидше супутньою, ніж ведучою [32]. Можна погодитись з цією думкою, вважаючи що додаткове стимулювання підприємництва може позитивно вплинути на його розвиток.

Контрольну функцію податків виділяють Е. Алісов, Т. Калінеску, М. Кучерявенко, І. Майбуров, Є. Євстігнєєв, М. Мисляков, А. Бризгалін, М. Куцин, В. Калюжний, О. Мозенко, В. Баликін, О. Романенко.

Оскільки, контрольна функція полягає в тому, що держава здійснює контроль за фінансово-господарською діяльністю організацій і громадян, а також за джерелами доходів і витратами. Завдяки грошовій оцінці сум податків можливе кількісне зіставлення показників доходів з потребами держави у фінансових ресурсах. Завдяки контрольній функції оцінюється ефективність податкової системи, забезпечується контроль за видами

діяльності та фінансових потоків. Як стверджує А. Дадашева, через контрольну функцію оподаткування виявляється необхідність внесення змін у податкову систему і бюджетну політику [15].

Результати дослідження дають підстави стверджувати, що деякі автори виділяють також економічну та соціальну функції податків. На їх думку, економічна функція податків полягає у впливі через податки на суспільне відтворення, тобто охоплює будь-які процеси в економіці країни, а також соціально-економічні процеси в суспільстві. Податки в цій функції можуть відігравати стимулюючу, обмежуючу та контролюючу роль.

Підсумовуючи, варто відзначити, що податки виконують три найважливіші функції:

1. Забезпечення фінансування державних видатків (фіскальна функція).
2. Підтримання соціальної рівноваги шляхом зміни співвідношення між доходами окремих соціальних груп з метою згладжування нерівності між ними (соціальна функція).
3. Державне регулювання економіки (регулююча функція).

Функція податку – це вияв його сутності в дії, спосіб прояву його властивостей.

У всіх державах, при всіх громадських формаціях податки, насамперед, виконують фіскальну функцію, тобто фінансування суспільних витрат, в першу чергу витрат держави. На протязі останніх півтора-двох десятиліть значного розвитку отримали соціальна та регулююча функції.

Першою та найбільш послідовно виконуваних функцій податків виступає фіскальна (бюджетна) функція. Формування доходної частини державного бюджету на основі стабільного та централізованого справляння податків перетворює державу в найбільшого економічного суб'єкта.

З допомогою фіскальної функції реалізується головне суспільне призначення податків – формування фінансових ресурсів держави, які акумулюються в бюджетній системі та позабюджетних фондах та необхідні їй для здійснення власних функцій (економічних, соціальних,

природоохоронних та ін.).

В рамках цієї функції можна виділити дві підфункції – контрольну та розподільчу.

Здійснення контрольної підфункції податків, її повнота та глибина в значній мірі залежить від податкової дисципліни. Суть її, полягає в тому, щоб ті хто платить податки (юридичні та фізичні особи) своєчасно та в повному обсязі сплачували встановлені законодавством податки.

Розподільча підфункція податків має ряд властивостей, які характеризують багатогранність її ролі у відтворювальному процесі. Це, перш за все, те, що першочергово розподільча функція носила чисто фіскальний характер, пов'язаний з наповненням державної казни.

Податки відіграють важливу роль у соціальному житті суспільства. Від їх величини та кількості залежить благоустрій громадян держави. Виходячи з бажання рівномірного та справедливого розподілу податкового тягаря виникли різні ставки податків та системи оподаткування. Систему справляння податків у залежності від розміру доходу громадян можна класифікувати як:

- система пропорційного оподаткування, яка передбачає однакову долю податку в доходах, незалежно від їх величини;
- система прогресивного оподаткування: чим більший дохід, тим пропорційно більша частина сплачується у вигляді податку;
- система регресивного оподаткування, при якій відбувається зменшення ставки по мірі зростання доходу.

На практиці зустрічаються всі три види оподаткування, соціальні наслідки яких зовсім протилежні.

По мірі вдосконалення та збільшення гнучкості податкової системи державні органи все частіше надають окремим групам населення податкові пільги для пом'якшення суспільної нерівності.

Соціальну й одночасно регулюючу направленість мають такі види податкових пільг як знижки з особистих доходів та продукту, які

направляються на житлове будівництво.

Основними об'єктами державного регулювання економіки за допомогою податкової політики є господарський цикл, галузева та регіональна структури господарства, капіталовкладення, ціни, науково-дослідні та конструкторські розробки, зовнішньоекономічні зв'язки, навколишнє середовище та ін.

Регулююча функція податків проявляється через:

- встановлення та зміну системи оподаткування;
- визначення податкових ставок, їх диференціація;
- застосування податкових пільг.

Важливу регулюючу роль відіграє сама система оподаткування, яка обрана урядом.

Глобальне зниження податків призведе до збільшення чистого продукту, зростання стимулу господарської діяльності, зростанню капіталовкладень, попиту, зайнятості та пожвавлення господарської кон'юнктури. Збільшення податків – звичайний спосіб боротьби з перевантаженням кон'юнктури ринку.

По мірі ускладнення та вдосконалення державного регулювання податки все частіше використовуються для регулювання структури народного господарства.

В сучасних умовах при зберіганні основ та структури податкового законодавства, податкова система стає все більш гнучкою.

2. КЛАСИФІКАЦІЯ ПОДАТКІВ ТА ЇХ СКЛАДОВІ ЕЛЕМЕНТИ

Дослідження суті податків нерозривно пов'язане з характеристикою понять, які прийнято називати елементами податку. До таких понять належать: джерело, об'єкт податку, або податкова база, платник податку, масштаб вимірювання, ставка податку, податкова квота, норма оподаткування.

Елементи системи оподаткування систематизовано на рисунку 1.2.

Рисунок 2. Елементи системи оподаткування

Елементи податку є основою не лише пізнання суті податків, як фінансової категорії, а й основою проведення державою податкової політики, завдяки побудові механізмів справляння податків. Тому оволодіння основами податкової теорії вимагає чіткого, всеохоплюючого й точного розуміння податкової термінології.

Об'єктом податку називають ті явища чи предмети, внаслідок наявності яких податок сплачується (землі, виробництво, особа тощо). Об'єкт повинен піддаватися чіткому вираженню, мати безпосереднє відношення до платника і вказувати на те, що саме оподатковується. Назва податку майже завжди походить від об'єкта оподаткування: так податок, об'єктом оподаткування якого є додана вартість, називається податком на додану вартість. У фіскальній термінології об'єкт оподаткування часто ще називають податковою базою.

Суб'єктом податку є будь-яка сторона, що бере участь у процесі організації справляння податків. До суб'єктів податків належить держава та її органи, а також платники податків. Платником податку називається

юридична чи фізична особа, яка безпосередньо його сплачує. Платника податку треба вирізняти від дійсного носія податку – особи, на яку податок падає наприкінці усіх процесів перекладення.

Джерелом податку називається той фонд, із якого податок дійсно сплачується. Податок може сплачуватися із:

- доходів, звідки б він не отримувався;
- капіталу, або ж майна, коли для покриття податку доводиться витратити його частину.

Джерело сплати податку може бути безпосередньо пов'язане з об'єктом оподаткування і може не мати відношення до об'єкта оподаткування. У першому випадку – оподатковується дохід або майно, що приносить дохід, у другому – стягується податок на майно чи предмети, які перебувають в особистому користуванні і не приносять доходу.

Масштабом вимірювання (або одиницею об'єкта) називається одиниця, яка покладається в основі виміру і на основі обчислення якої податок визначається в межах даного об'єкта. Таке обчислення може здійснюватися у фізичному або грошовому вимірах. Фізичний вимір точніший. Грошовий певною мірою відносний, тому що є опосередкованим і може бути більш-менш точним лише протягом незначного проміжку часу.

Ставка податку – це законодавчо встановлена величина податку на одиницю оподаткування. Існують два підходи щодо запровадження податкових ставок – універсальний та диференційований. Універсальний підхід передбачає запровадження єдиної для усіх платників ставки, диференційований – декількох.

За способом побудови ставки податків поділяють на тверді та процентні. Тверді ставки встановлюються в грошовому вимірі на одиницю оподаткування в натуральному обчисленні. Процентні ставки встановлюються щодо об'єкта оподаткування, який має грошовий вимір і показує, яку відсоткову частку певного об'єкта треба сплатити як податок.

Податкова квота – частина податку або часткове звільнення від сплати

податків і пониження загальної норми оподаткування.

У зв'язку з різним соціально-економічним призначенням податків у світовій фінансовій термінології існують різновиди таких обов'язкових платежів. Але усі податки поєднуються у відповідні групи, що класифікуються за певними ознаками:

- за економічним змістом об'єкта оподаткування;
- за формою взаємовідносин платника і держави;
- за рівнем запровадження;
- за способом справляння;
- за місцем нарахування.

За економічним змістом об'єкта оподаткування податки бувають:

- податки на доходи;
- податки на споживання;
- податки на майно.

Податки на доходи (прибутки) – це обов'язкові платежі, об'єктом оподаткування яких є доход або прибуток певного платника, який отримано протягом певного проміжку часу.

Податки на споживання – це обов'язкові платежі, що сплачуються юридичними та фізичними особами в процесі споживання конкретних видів товарів та інших вартостей. Специфічною рисою податків на споживання є те, що вони справляються не в момент отримання доходу, а в процесі його використання. Такі податки запроваджуються для оподаткування податків фізичних та юридичних осіб з метою поповнення доходів бюджетів та регулювання співвідношення між споживанням та нагромадженням.

Податки на майно – обов'язкові платежі, справляються із конкретних власників рухомого та нерухомого майна, або в процесі передачі на них власності. Оцінка податкової бази може провадитися як у грошовому, так і абсолютному вимірах (m^2 , m^3 , кВт).

За формою взаємовідносин між платником і державою податки поділяють на прями і непрямі. Цей поділ умовний і виправданий лише з

теоретичних міркувань. Адже універсальні форми непрямих податків при перенесенні їх справляння із сфери реалізації у сферу виробництва мають багато ознак прямого оподаткування.

Прямі податки – це податки, які встановлюються безпосередньо щодо платника, який сплачує їх до бюджету держави, і обсяги таких податків залежать від податкової бази.

Непрямі податки – це податки, які справляються до бюджету за допомогою цінових механізмів, причому конкретні платники податків не завжди є їх носіями. Непрямі податки встановлюються в цінах товарів, робіт та послуг і їхній обсяг для конкретного платника – носія податку визначається обсягом споживання та не залежить від його доходів.

Залежно від органу влади, який встановлює податки, тобто за рівнем запровадження, податки бувають загальнодержавними та місцевими.

Загальнодержавні податки – це обов'язкові платежі, що встановлюються найвищим органом влади, а іноді й управління, в державі і є обов'язковими для справляння на всій території країни незалежно від того, до якого бюджету вони зараховуються.

Місцеві податки – це обов'язкові платежі, які встановлюються місцевими органами влади й управління базового рівня і їхнє справляння є обов'язковим лише на певній території. [10]

Встановлення місцевих податків можливе за трьома варіантами:

1. Встановлення місцевих податків згідно з обов'язковим переліком, який затверджується найвищим у державі органом влади.
2. Встановлення місцевих податків як надбавок до загальнодержавних.
3. Автономне запровадження місцевих податків місцевими органами влади чи управління без будь-яких обмежень з боку центральних загальнодержавних органів влади.

За способом справляння податки бувають розкладні та квотарні. Розкладні податки – це історична форма справляння податків. Вона відповідала низькій податковій техніці. Механізм оподаткування був

наступним: спочатку уряд визначав загальну суму податкових надходжень, яка необхідна була для фінансового забезпечення функціонування держави, потім ця сума розподілялась між адміністративними одиницями залежно від обраного масштабу. Пізніше уряд адміністративної одиниці доводив до кожного платника відповідну суму нарахованого податку.

За квотних, або окладних податків, для кожного платника нарахована до сплати сума податку визначається залежно від обсягу податкової бази, або об'єкта оподаткування, і ставок (квот) податку.

В Україні за рахунок непрямих податків формується близько 45% доходу бюджету.

Об'єднання податків у систему передбачає можливість класифікувати їх згідно з чинним законодавством на такі види:

- загальнодержавні податки;
- місцеві податки, збори та інші обов'язкові платежі.

До загальнодержавних обов'язкових платежів належать:

- 1) податок на додану вартість;
- 2) акцизний збір;
- 3) податок на прибуток підприємств;
- 4) податок на доходи фізичних осіб;
- 5) мито;
- 6) рентна плата;
- 7) екологічний податок;
- 8) єдиний соціальний внесок;
- 9) військовий збір.

До місцевих податків відносять:

- 1) податок на майно;
- 2) єдиний податок;
- 3) збір за місце для паркування транспортних засобів
- 4) туристичний збір.

Загальнодержавні податки та збори (обов'язкові платежі)

встановлюються Верховною Радою України і справляються на всій території України.

Відповідно до бюджетної класифікації податкові надходження в Україні мають такий вигляд (рис. 3).

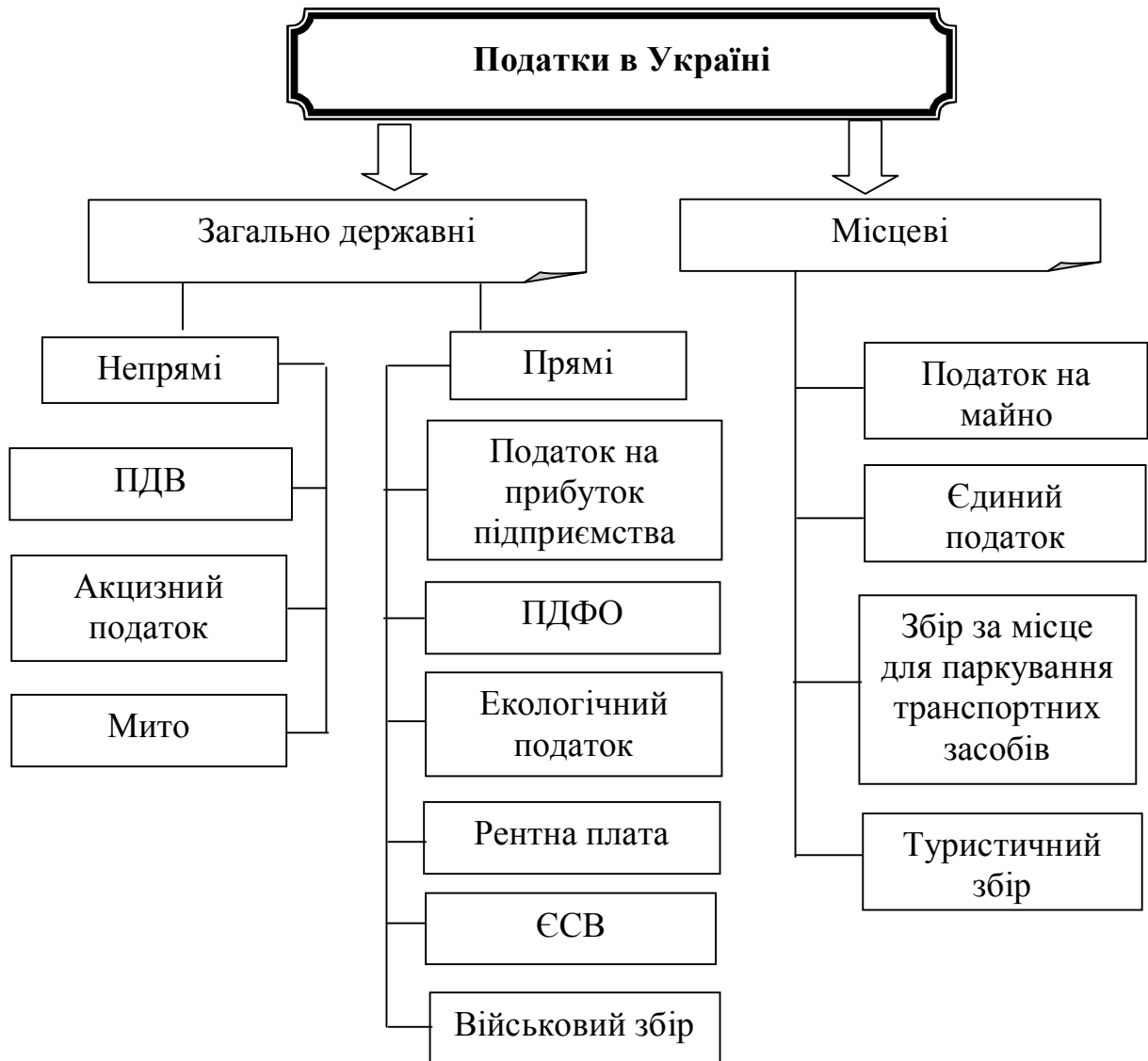

Рисунок 3. Схема системи оподаткування

Місцеві податки та збори (обов'язкові платежі), механізми справляння та порядок сплати їх встановлюється сільськими, селищними, міськими радами відповідно переліку і в межах граничних розмірів ставок, установлених законами України. На сьогоднішній день місцеві податки та збори не є основним джерелом фінансових ресурсів місцевих органів самоврядування і становлять лише близько 3% доходів місцевих бюджетів.

Протягом останніх років у податковій системі України відбувалися

певні позитивні зміни, що стосувалися, зокрема, запровадження спрощеного оподаткування малого і середнього бізнесу, врегулювання питань щодо відносин платників і бюджету, зменшення податкового тягаря за рахунок скасування відрахувань до Фонду ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи та соціального захисту населення, фондів соціального страхування.

Звісно, є ще чимало недоліків, але основа податкової системи, яка вже довела свою життєздатність, загалом побудована. З іншого боку, постійний процес удосконалення механізму оподаткування свідчить про поліпшення податкових умов у діяльності підприємницьких структур, про створення сприятливіших податкових умов процесу розширеного відтворення.

Удосконалення системи оподаткування має відбуватися шляхом поступового зниження податкового тягаря у процесі довгострокової поетапної податкової реформи.

Організаційна основа податкової системи будь-якої держави, тобто правильне обчислення податків, своєчасна їх сплата, неможливість ухилення від оподаткування забезпечуються добре продуманою системою обліку й звітності. Звідси нагальна необхідність у вдосконаленні обліку й звітності в Україні.

Таким чином, здійснення управління можливе лише на підставі інформації про об'єкт управління, що відповідає переліченим вище вимогам. Зазначене призводить до необхідності спостереження, виміру та реєстрації інформації, тобто до необхідності ведення обліку господарської діяльності.

Оскільки бухгалтерський облік, у тому числі й розрахунки з бюджетом, системно відображають виробничо-фінансову діяльність підприємства, усі факти господарського життя повинні розглядатися у взаємозв'язку й розвитку. У даному разі бухгалтерський облік спирається на свою методологічну основу – матеріалістичну діалектику, що вивчає найзагальніші закони розвитку.

3. АНАЛІТИЧНИЙ ТА СИНТЕТИЧНИЙ ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ З ПОДАТКОМ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

В сучасних умовах важливе значення в системі обліку має точний і повний облік величини платежів до бюджету відповідно до затвердженого Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [55] та Інструкції Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку, активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій Міністерства фінансів [33].

Облік податкових зобов'язань ведеться на рахунку 64 «Розрахунки за податками і платежами». Цей рахунок призначено для узагальнення відображення всіх видів розрахунків підприємства з бюджетом.

За кредитом цього рахунка відображаються нараховані платежі до бюджету, за дебетом – належні до відшкодування з бюджету податки, їх сплата, списання тощо.

Варто зазначити, що рахунок 64 «Розрахунки за податками і платежами» є активно-пасивним, тому обороти за кредитом і дебетом повинні розумітися виходячи з початкового сальдо на відповідних субрахунках.

Рахунок 64 «Розрахунки за податками і платежами» має такі субрахунки:

- 641 «Розрахунки за податками»;
- 642 «Розрахунки за обов'язковими платежами»;
- 643 «Податкові зобов'язання»;
- 644 «Податковий кредит».

На субрахунку 641 «Розрахунки за податками» ведеться облік податків, які нараховуються і сплачуються відповідно до чинного законодавства (податок на прибуток, податок на додану вартість, податок на доходи фізичних осіб, інші податки).

На субрахунку 642 «Розрахунки за обов'язковими платежами» ведеться

облік розрахунків щодо зборів (військовий збір), які стягуються відповідно до чинного законодавства.

Субрахунки 643 «Податкові зобов'язання» і 644 «Податковий кредит» призначені лише для обліку розрахунків щодо податку на додану вартість.

Аналітичний облік розрахунків за податками і платежами ведеться за видами податків та зборів.

Облік найхарактерніших господарських операцій з розрахунків за податками і платежами можна показати на рис.4.

Рисунок 4. Схема основних бухгалтерських проведення по рахунку 64 «Розрахунки за податками і платежами»

Для аналітичного обліку розрахунків з бюджетом використовується розділ II Журналу «Облік розрахунків з бюджетом, облік довгострокових та поточних зобов'язань», де відображаються відстрочені податкові зобов'язання, зобов'язання за податками і платежами за кредитом рахунків 17 «Відстрочені податкові активи», 54 «Відстрочені податкові зобов'язання», 64 «Розрахунки за податками і платежами».

Для узагальнення інформації про розрахунки підприємства за усіма видами платежів до бюджету, включаючи податок з доходів фізичних осіб, фінансові санкції, що стягуються в дохід бюджету, призначена «Відомість аналітичного обліку розрахунків з бюджетом». У відомості за кожним видом податків і платежів щомісяця відображаються нараховані та належні до відшкодування з бюджету суми податків і платежів, їх сплата, списання тощо. Сальдо на кінець місяця визначається окремо за кожним видом податків і платежів [26].

Окремо здійснюється облік податку на прибуток підприємств. Для цього в бухгалтерському обліку передбачено спеціальний рахунок 98 «Податки на прибуток» [46]. На цьому рахунку ведеться облік належної за даними бухгалтерського обліку суми податку на прибуток від звичайної діяльності та надзвичайних подій. Порядок обліку нарахованої суми податку на прибуток показано на рис.5.

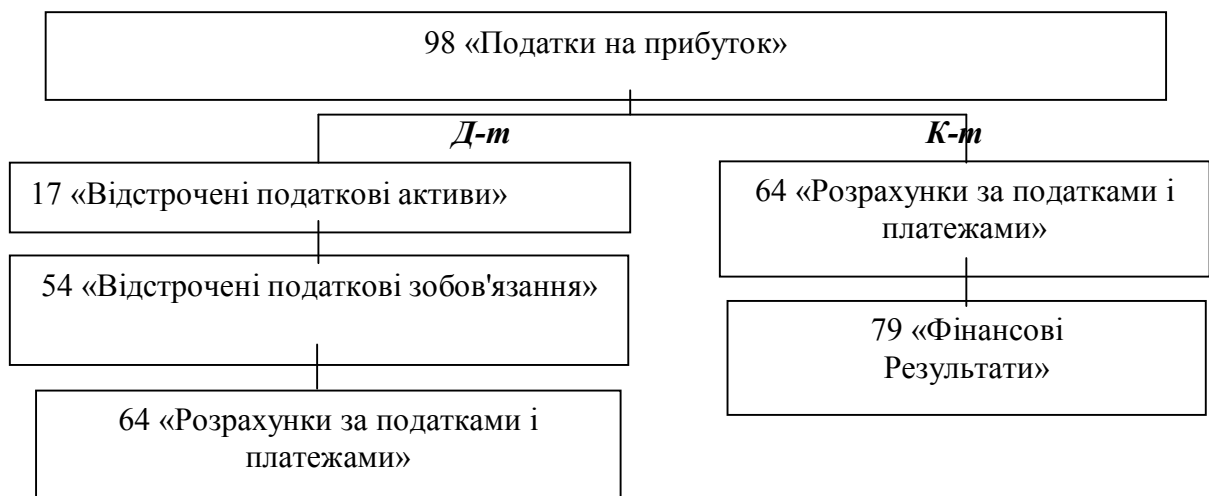

Рисунок 5. Схема бухгалтерських проведення по рахунку 98 «Податки на прибуток»

За дебетом рахунка відображається нарахована сума податку на прибуток, за кредитом – включення до фінансових результатів на рахунку 79 «Фінансові результати».

Рахунок 98 «Податки на прибуток» має такі субрахунки:

- 981 «Податки на прибуток від звичайної діяльності»;
- 982 «Податки на прибуток від надзвичайних подій».

На субрахунку 981 «Податки на прибуток від звичайної діяльності» ведеться облік нарахованої суми податку на прибуток від звичайної діяльності, що визначається від прибутку, відображеного в бухгалтерському обліку (незалежно від суми прибутку для цілей оподаткування).

Сума податку на прибуток від звичайної діяльності визначається й відображається на цьому субрахунку без зменшення на суму зменшення податку на прибуток внаслідок обчислення податку на прибуток від алгебраїчної суми прибутку від звичайної діяльності та збитку від надзвичайних подій (згорнутий результат).

На субрахунку 982 «Податки на прибуток від надзвичайних подій» ведеться облік нарахованої суми податку на прибуток від надзвичайних подій.

В цілому рахунок 98 «Податки на прибуток» призначений для відображення витрат на сплату податків на прибуток.

Оскільки в Звіті про фінансові результати податки на прибуток від звичайної діяльності та надзвичайних подій показують окремими статтями, до цього рахунка передбачено два субрахунки: «Податки на прибуток від звичайної діяльності» та «Податки на прибуток від надзвичайних подій». При цьому слід мати на увазі, що втрати від надзвичайних подій відображаються у Звіті про фінансові результати за вирахуванням суми, на яку зменшується податок на прибуток від звичайної діяльності внаслідок цих втрат.

У разі отримання прибутку від надзвичайних подій податок на цей прибуток буде відображений записом:

Д-т субрахунка 982 «Податки на прибуток від надзвичайних подій»

К-т субрахунка 641 «Розрахунки за податками».

Проте такий запис робиться лише за наявності прибутку від звичайної діяльності або якщо сума прибутку від звичайної діяльності менше від суми збитку від надзвичайних подій.

У кінці звітної періоду сальдо рахунка 98 «Податки на прибуток»

списується в дебет рахунка 79 «Фінансові результати». Після цього за даними рахунка 79 «Фінансові результати» визначається чистий фінансовий результат звітного періоду, який списується на рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)».

Порядок визначення платежів з податку на додану вартість може бути проілюстровано на рис.6.

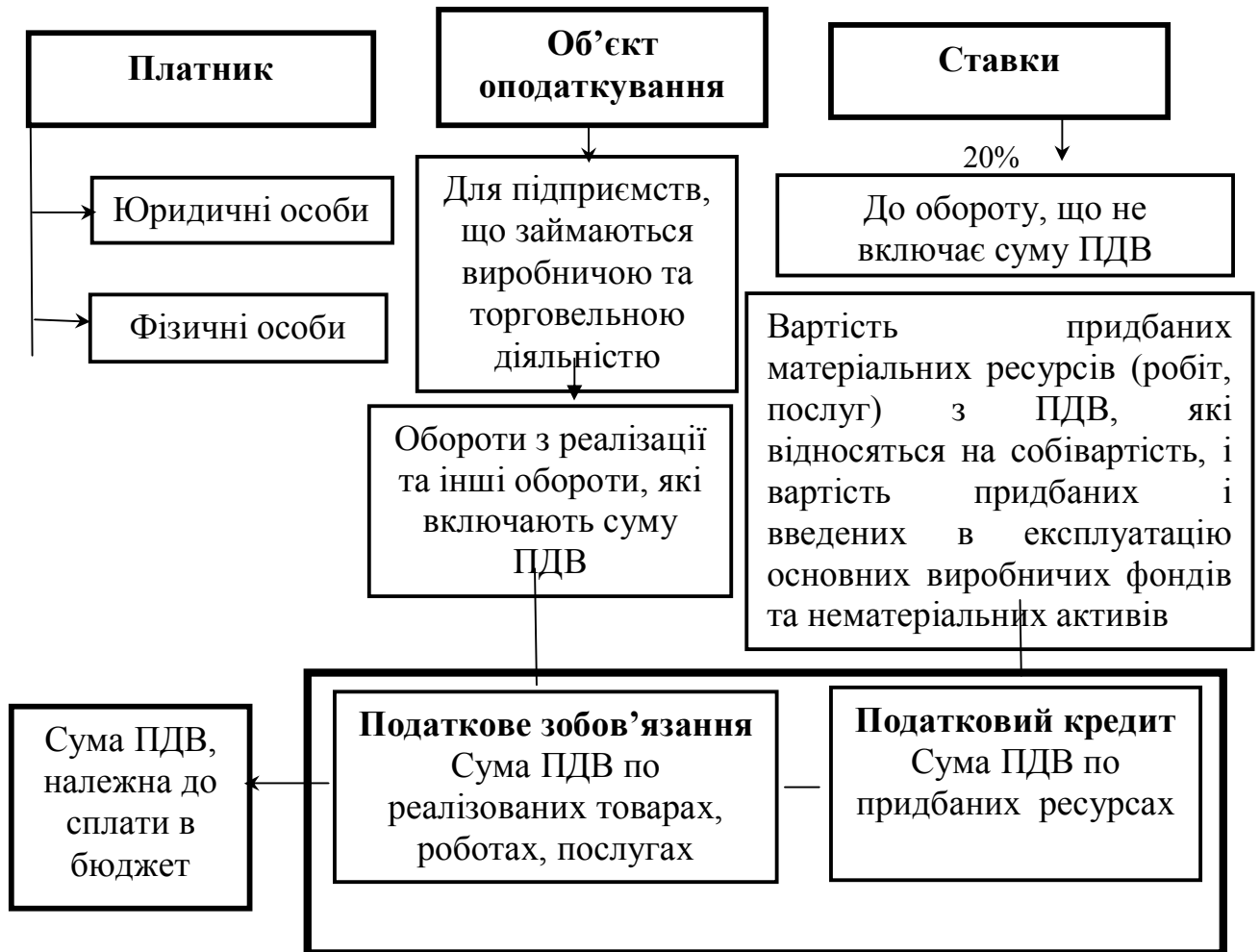

Рис. 6. Структурно-логічна схема сплати податку на додану вартість

Податок на додану вартість підприємства сплачують відповідно до Податкового кодексу України за встановленою ставкою до договірної (контрактної) вартості товарів, продукції, робіт і послуг які реалізуються.

Слід зазначити, що податок на додану вартість, який нараховується підприємством при відвантаженні продукції, товарів покупцям, виконанні для них робіт і послуг.

В той же час типові форми первинних документів, які

використовуються при реалізації: товарно-транспортні накладні, рахунки-фактури, накладні внутрішнього призначення, оскільки вони розроблялись у той час, коли такого податку не існувало, не пристосовані для його відображення. В результаті це привело до багатоваріантності, не систематичності і послаблення уніфікації облікового забезпечення звітності про податок на додану вартість.

На первинних документах в одних випадках його відображали в тому числі, в інших окремою сумою. При участі в доставці товарів від виробника до споживача кількох посередників таким способом визначити суму цього податку за кінцевими даними неможливо. В аналітичному обліку відображення ПДВ також здійснюється різними способами. На одних підприємствах для цього пристосовували відомості аналітичного обліку реалізації в інших використовували аналітичні реєстри довільної форми.

Такий сумбур в обліковому забезпеченні звітності утруднював перевірку правильності розрахунків щодо податку на додану вартість і став однією з причин встановлення спеціальної податкової накладної для спрощення контролю за нарахуванням і сплатою цього податку. Податкова накладна являє собою первинний податковий документ, підтверджуючий виникнення податкового зобов'язання у платника податку в зв'язку з продажем товарів (робіт, послуг), та одночасно підтверджуючий право на податковий кредит у покупця – платника податку в зв'язку з придбанням таких товарів (робіт, послуг).

Податкове зобов'язання – це загальна сума податку, отриманого платником податку у звітному періоді від продажу товарів.

Податковий кредит – це сума, на яку платник податку має право зменшити податкове зобов'язання звітного періоду. Він складається з сум податків, сплачених (нарахованих) платником податку в звітному періоді в зв'язку з придбанням товарів (робіт, послуг), вартість яких відноситься до складу валових витрат та основних засобів або нематеріальних активів, які амортизують.

Податкові накладні складають лише зареєстровані платники ПДВ; вони видаються тільки суб'єктам підприємницької діяльності, які сплачують такий податок.

Податкові накладні можна виписувати вручну, користуючись бланками, виготовленими типографічним способом, або ж використовувати для цього комп'ютер, друкуючи їх за допомогою принтера.

Облік податку на додану вартість у системі рахунків передбачає розмежування податкових зобов'язань і податкового кредиту. При цьому таке розмежування проводиться не тільки з поділом на податкові зобов'язання і податковий кредит, але і за термінами їх виникнення. Це дозволяє складати декларації про податок на додану вартість без додаткового групування даних у позасистемному порядку, оскільки вони формуються у системі кореспонденції рахунків бухгалтерського обліку. Це стало можливим завдяки введенню окремих субрахунків до рахунку 64 «Розрахунки за податками й платежами» для відображення ПДВ, який належить до включення в декларацію у звітному періоді – 641 «Розрахунки за податками» та його суми, яка до загальної декларації не включається – 643 «Податкові зобов'язання» та 644 «Податковий кредит».

Платники цього податку повинні вести окремий облік операцій з продажу і придбання, обкладених податком за ставкою 20% і звільнених від оподаткування, та операцій, вартість яких не включають у валові витрати виробництва та які не підлягають амортизації, імпорتنим та експортним операцій.

Податкову декларацію приймає контролюючий орган без попередньої перевірки зазначених у ній показників.

Декларацію з ПДВ підприємство подає до податкового органу за місцем його реєстрації. Подання ксерокопії не дозволяють.

Декларацію подають незалежно від того, було у звітному періоді в підприємства податкове зобов'язання, чи ні, тобто незалежно від стану його фінансово-господарської діяльності.

Підприємство самостійно обчислює суму податкового зобов'язання, зазначену в декларації. Дані, наведені в декларації, мають відповідати даним фінансового обліку та даним книг податкового обліку. До декларації вносяться дані податкового обліку платника окремо за кожний звітний період без зростаючого підсумку.

На податковій декларації з податку на додану вартість вказують дату подання декларації, її підписують керівник і бухгалтер підприємства, завіряють печаткою та подають державній податковій інспекції, де ставлять дату отримання, вхідний номер і засвідчують це штампом ДПІ.

Важливим етапом в оподаткуванні малого і середнього бізнесу було прийняття Указу Президента «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва» [61]. Хоча він і стосувався невеликого кола платників, проте дав поштовх для розв'язання проблеми ефективного оподаткування малого бізнесу.

Єдиний податок стягується замість 11 податків і відрахувань, що значно спрощує систему обліку малих підприємств, скорочує витрати на виконання податкового законодавства, витрати часу і зусиль, які виникають у процесі нарахування і сплати податків, відтак стимулює створення малих підприємств, що поліпшуватиме конкурентне середовище в Україні.

Принциповим недоліком податкової системи України є нерівність в оподаткуванні, яка виникає від застосування пільгового оподаткування окремих підприємств, територій, видів товарів, робіт, послуг. Пільги вводяться не лише згідно з базовими законами з питань оподаткування, а й через окремі закони, укази, постанови і розпорядження уряду. Такі чинники призводять до певного розмивання податкової бази, перекладають податковий тягар на інших платників, що підриває стимули до ділової активності та розвитку здорової конкуренції.

Як відомо, у фінансовому обліку прибуток визначається як різниця між виручкою та собівартістю продукції. Сума прибутку для оподаткування визначається шляхом коригування фінансового результату, визначеного у

фінансовій звітності відповідно до стандартів обліку на податкові різниці.

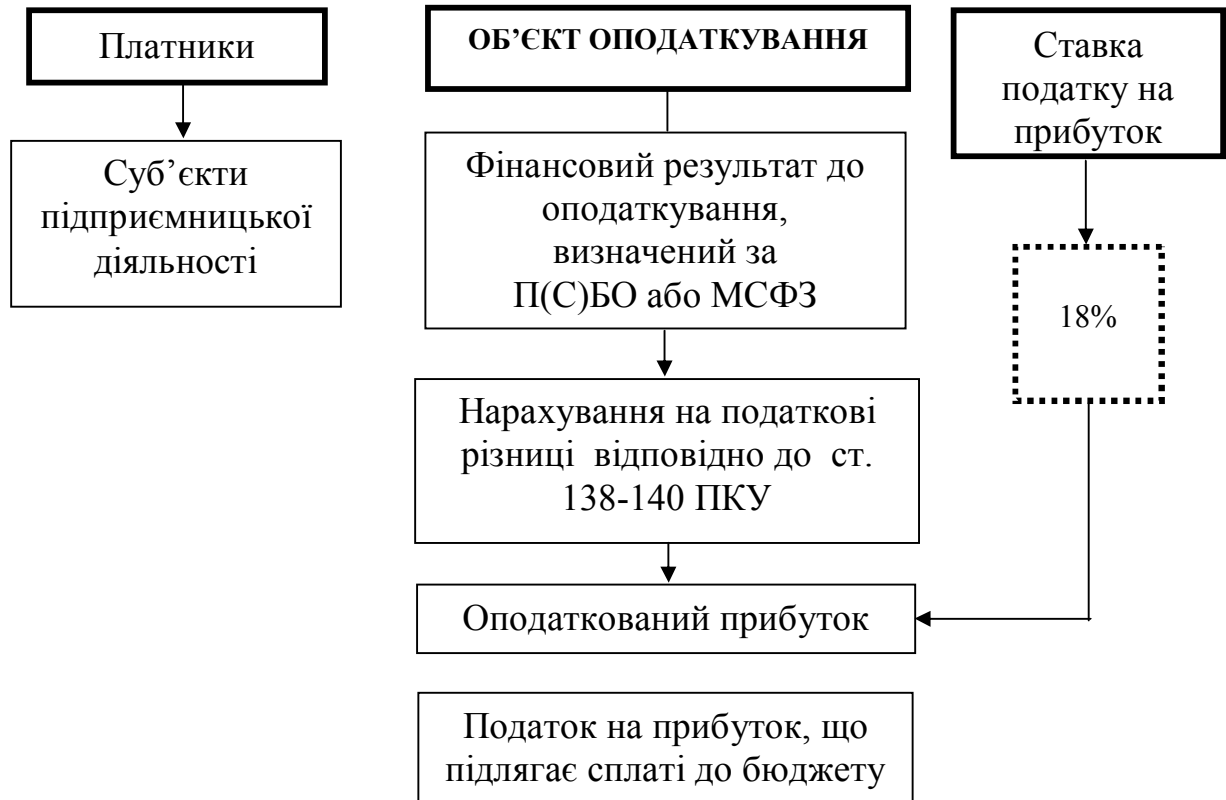

Рисунок 7. Структурно-логічна схема визначення податку на прибуток підприємства

Податок з доходів фізичних осіб утримується із сукупного оподаткованого доходу, до якого зараховуються доходи, одержані як у натуральній формі, так і в грошовій.

Податок з доходів фізичних осіб із сукупного оподаткованого доходу утримується кожного місяця за встановленими ставками, які розраховані за прогресивною шкалою градації. Окремі ставки податку з доходів фізичних осіб встановлені для оподаткування доходів, отриманих не за основним місцем роботи, авторських винагород.

Перерахунок податку з доходів фізичних осіб проводиться в кінці року або при звільненні працівника з урахуванням сукупного оподаткованого доходу з початку року. Громадяни, що отримують доходи також не за місцем основної роботи подають до 1 березня наступного за звітним року фіскальній службі «Декларацію про доходи, одержані з 1 січня по 31 грудня поточного

року або за інший період» ф. №1.

На основі даних документів таким громадянам проводиться перерахунок податку з доходів фізичних осіб, виходячи із сукупного оподаткованого доходу за рік.

Нарахований податок з доходів фізичних осіб утримується із доходів кожного працівника. Щоквартально, протягом 40 днів за звітним періодом, підприємства подають до фіскальної служби «Довідку про суми виплачених доходів і утриманих з них податків фізичних осіб» ф. № 1 ДФ, у яких за кожним працівником – їхніми ідентифікаційними номерами, вказують у розрізі ознак доходу (за довідником ознак доходів), суму виплаченого доходу, утриманого податку з доходів фізичних осіб, дату, прийняття та звільнення з роботи, ознаку пільги щодо податку з доходів фізичних осіб (за довідником пільг); а в II розділі довідки, загальною сумою відображено – військовий збір.

Кореспонденція рахунків з обліку податку з доходів фізичних осіб наведена у таблиці 1.

Таблиця 1

Кореспонденція рахунків з обліку податку з доходів фізичних осіб

№п/п	Зміст операції	Дебет	Кредит
1	Нараховано податок з доходів фізичних осіб із: – заробітної плати – дивідендів – інших витрат	661 671 672	641 641 641
2	Нараховано пеню чи штрафи у зв'язку з порушенням обліку податку з доходів фізичних осіб	661, 671, 672	642
3	Сплачено податок з доходів фізичних осіб	641	301, 311
4	Сплачено пеню чи штраф	642	301, 311

Методика складання «Довідки про суми виплачених доходів і

утриманих з них податків та інших обов'язкових платежів фізичних осіб юридичними особами усіх форм власності та фізичними особами суб'єктами підприємницької діяльності» (Форма №1 ДФ), у ній відображається сума нарахованого за звітній квартал доходу кожному працівникові як за основним, так і не за основним місцем роботи, матеріальна допомога, доходи у вигляді дивідендів та доходи внаслідок розподілу прибутку (доходу) цих підприємств та інших корпоративних прав, додаткові матеріальні блага у грошовій та натуральній формі за рахунок коштів підприємств, установ, організацій. Таким чином, часто виникає неспівпадання нарахованих сум таких доходів, і фактично виплачених за звітній період.

До того ж у цій довідці у II розділі передбачене відображення загальним підсумком за квартал суми утриманого військового збору із нарахованої заробітної плати працівників підприємства. В той же час облік розрахунків з працівниками підприємства передбачає підрахунок лише місячних обігів як нарахувань, так і виплат чи утримань з оплати праці чи інших доходів. Це зумовлює кропіткі вибірки даних, додаткове їх групування на основі розрахунково-платіжних відомостей, оскільки наявна інформація у книгах обліку розрахунків з оплати праці важко піддається узагальненню без складання додаткових реєстрів. Як відомо, утримання податку з доходів фізичних осіб з оплати праці проводиться лише за її загальною нарахованою сумою. Пропорційного утримання цього податку з урахування фактично виплачених сум оплати праці не передбачено, а тому в облікових реєстрах така інформація відсутня. У зв'язку з цим доводиться пристосовувати до цього, паралельно з книгами обліку розрахунків з оплати праці, розрахунково-платіжні відомості.

До осіб, винних у неправильному визначенні податку з доходів фізичних осіб, порушення строків звітності, застосовуються фінансові санкції. За прострочення встановлених строків перерахування податку з доходів фізичних осіб стягується пеня в розмірі подвійної річної облікової ставки НБУ (вона не нараховується, коли заробітна плата не виплачується за

відсутності коштів). А часто на практиці в рахунок зарплати видають продукцію, надають послуги. У таких випадках необхідно не пізніше встановленого строку одержання в установах банків коштів на виплату зарплати перерахувати належну суму податку з доходів фізичних осіб у бюджет, хоч гроші для її виплати і не отримувались, оскільки в протилежному випадку податковою інспекцією буде нарахована пеня та накладений штраф на посадових осіб, винних у цьому.

Із заробітної плати працівників також здійснюються утримання військового збору – 1,5 %. Дані утримання є загальнообов’язковими.

На суму утримань дебетується рахунок 661 «Розрахунки за заробітною платою» та кредитується рахунок: 642 «Розрахунки за обов’язковими платежами» – на суму військового збору. Перерахування утримань відображається по дебету вказаних рахунків та кредиту рахунку 311 «Поточні рахунки в національній валюті».

Особливістю обліку за іншими податками зборами і платежами є те, що дані фінансового обліку тут здебільшого використовуються як вихідна інформаційна база для складання тих чи інших звітних форм, а потім ці ж самі форми податкової звітності є основою для записів у інших реєстрах аналітичного обліку.

Розрахунок плати за землю складається на основі акта на право власності (користування) землею, у якому вказана площа угідь. Виходячи з їхньої вартості за встановленою методикою оцінки і затверджених ставок плати у відсотках до грошової оцінки землі, у згаданому розрахунку визначається сума такої плати. На основі цих даних складають кореспонденцію рахунків і відображають нараховану суму у реєстрах аналітичного обліку підприємства

Юридичні особи самостійно визначають суму податку на землю в порядку, визначеному Законом, по формі, встановленій ГДПІ України, та щорічно, за станом на 1 січня та до 1 лютого, подають дані до фіскальної служби.

На земельну ділянку, на якій знаходиться будівля, яка є в користуванні декількома юридичними особами, земельний податок нараховується кожному з них пропорційно тій частині площі будівлі, яка знаходиться в його користуванні.

У бухгалтерському обліку сума нарахованого податку за землю та орендної плати відображається:

Дт 23, 91 – Кт 64

Перерахування податку (плати)

Дт 64 – Кт 31

Певні особливості, пов'язані з цим податком, виникають при оренді будівель (приміщень), які надаються орендарю разом із земельною ділянкою, на якому вони розміщені. В такому випадку платником земельного податку є не орендар, а орендар, який і повинен вносити податок у бюджет.

Якщо податок на землю сплачується орендодавцем, то ніяких проблем з віднесенням суми податку до його витрат не виникає. Разом з цим у практиці роботи підприємств такі випадки трапляються не часто. Як правило, віддаючи таку ділянку в оренду разом з розміщеними на ній основними засобами, орендодавець в якості однієї з умов договору оренди висуває умову сплати орендарем податку на землю в якості компенсації своїх витрат. При цьому можливі два варіанти: або плата за землю перераховується орендодавцю окремо від орендної плати та не входить в калькуляцію останньої, або ж вона включається в склад орендної плати.

У першому випадку орендар не має підстав включати перераховану суму податку за землю в свої витрати, оскільки він сам не є платником, тобто джерелом сплати податку для нього є чистий прибуток підприємства. У другому випадку сума податку, який перераховується, потрапляє у склад витрат орендаря як частина орендної плати, але тоді, як і вся орендна плата, вона буде об'єктом оподаткування ПДВ.

Бухгалтерський облік розрахунків по єдиному соціальному внеску (ЄСВ) ведуть на пасивному рахунку 65 "Розрахунки за страхуванням". По

кредиту цього рахунку відображають суму нарахованого збору ЄСВ у розмірі 22 %, 8,41% від фонду оплати праці в кореспонденції з дебетом рахунків:

23 «Виробництво», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут» та ін. (на суму збору, визначеного до основної і додаткової заробітної плати та інших виплат, що включаються до фонду оплати праці).

Щомісячно платники збору подають до фіскальної служби «Звіт про суми нарахованої заробітної плати (доходу, грошового забезпечення, допомоги, компенсації) застрахованих осіб та суми нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування до органів доходів і зборів» про нараховані, використані кошти [24].

Складність господарських зв'язків у сфері сучасного бізнесу породжує різні варіанти ухилення від сплати податків: як легальні, з використанням пільг, передбачених законодавством, так і незаконні (нелегальні). На жаль, сьогодні широкого розповсюдження набула саме друга форма, що призводить до різних зловживань у сфері обліку. Тому актуальною проблемою є підвищення рівня податкової дисципліни.

В цілому вважаємо, що в Україні сьогодні стоїть завдання спрощення системи оподаткування і забезпечення її прозорості. Цього можна досягти не за рахунок формування додаткових систем обліку, побудованих на сумнівних принципах, і проведення непередбачуваних експериментів із правилами визначення об'єктів оподаткування. Для зміни існуючого становища, тобто для удосконалення оподаткування підприємств і бухгалтерського обліку фінансових результатів господарської діяльності, тобто визначення податкових зобов'язань підприємств, необхідно визначати податкові зобов'язання на загальних методологічних принципах бухгалтерського обліку. На нашу думку, об'єктом оподаткування має бути прибуток визначений за даними бухгалтерського обліку.

4. АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ З ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Основними завданнями, що ставляться підчас проведення аудиту розрахунків з місцевих податків і платежів, є підтвердження правильності, своєчасності та повноти нарахування і перерахування податків, правильності ведення обліку за цими розрахунками, правильності заповнення звітності та відповідних даних облікових реєстрів даним податкової звітності.

Практично загальне планування аудиту поділяється на два великих етапи. На першому етапі вивчається підприємство, що перевіряється, та визначаються основні параметри майбутньої перевірки – робиться попереднє планування, на другому – розробляється стратегія перевірки і складається детальний опис всіх майбутніх робіт у загальному плані та програмі аудиторської перевірки – розробка загального плану та програми аудиту.

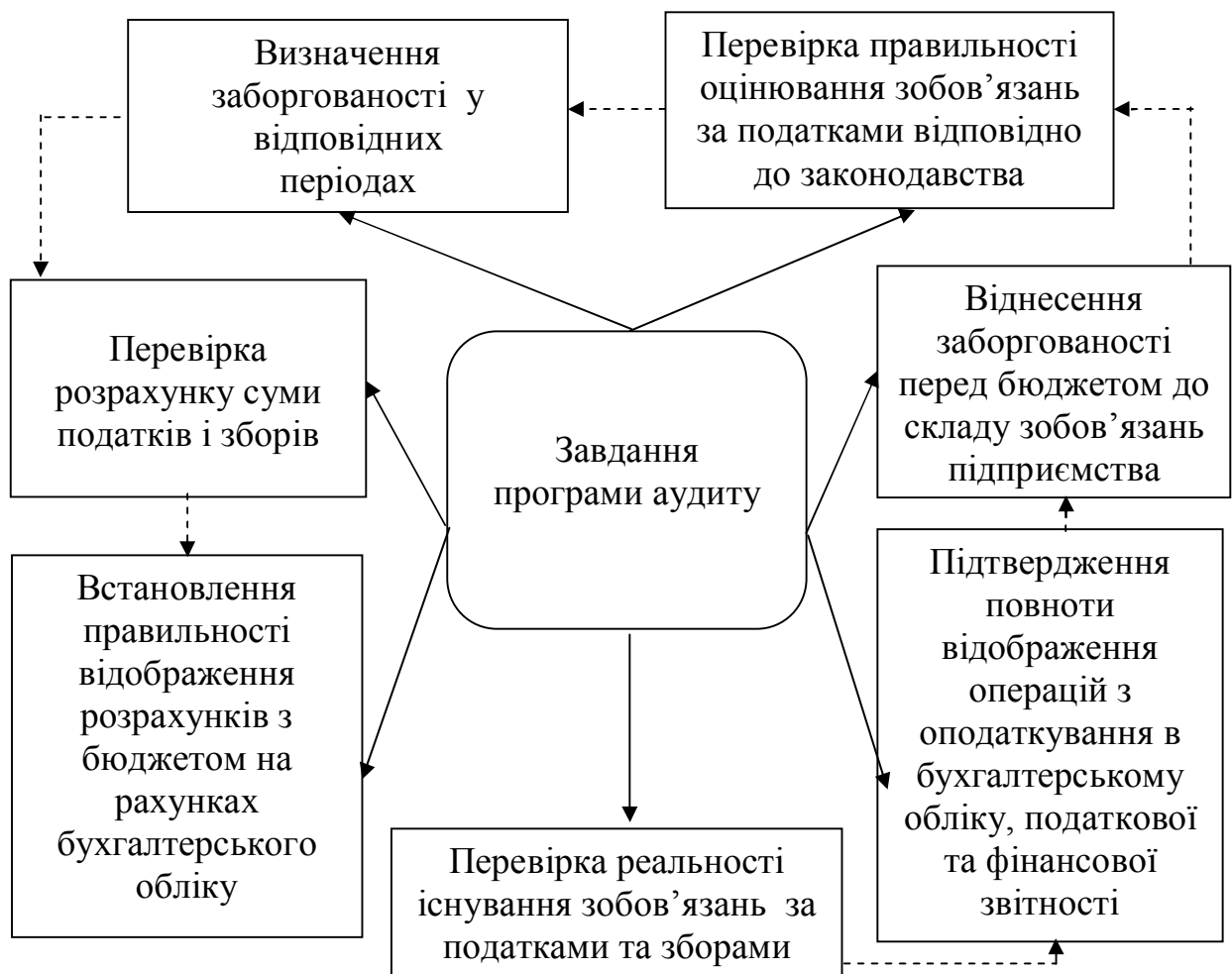

Рисунок 8. Завдання аудитора

Програма аудиту – це детальний перелік змісту аудиторських процедур. Цей перелік є детальною інструкцією для асистентів аудитора та рядових учасників перевірки, який також є засобом контролю за якістю їх роботи.

Слід наголосити на тому, що програма повинна бути настільки деталізованою, щоб можна було використовувати її як інструкцію для виконавців аудиту, які беруть участь у перевірці, а також вона повинна також служити засобом контролю за роботою виконавців аудиту.

Дослідження проведеного аудиту показало, що аудиторські процедури можна здійснювати як шляхом детальної перевірки правильності відображення в бухгалтерському обліку оборотів і сальдо за рахунками, так і шляхом аналізу та оцінки одержаної аудитором інформації, дослідження важливих фінансових та інших показників підприємницької структури, що перевіряється, особливо їх незвичайних відхилень від очікуваних значень, а також виявлення причин їх викривлень.

Ретельне виконання аудиторських процедур має значний вплив на якість аудиту, що, на наш погляд, передбачає рівень, повноту, достатність, порядок виконання аудиту і є досить важливою умовою ефективності аудиторської діяльності.

Аудиторська діяльність здійснюється за напрямками, а саме: внутрішньогосподарський та незалежний аудит.

Комплексну характеристику аудиту відображено на рисунку 9:

Слід зауважити, що клієнт та аудиторська фірма повинні однозначно розуміти умови проведення аудиту. Щоб звести до мінімуму можливі непорозуміння, умови проведення аудиту повинні бути зафіксовані за допомогою письмового зобов'язання. В якому чітко обумовлюється, що входить в обов'язки аудитора: аудит, складання звітності та інші послуги, наприклад, з підготовки податкових декларацій та оцінка методів альтернативного планування для підприємства. У ньому фіксуються обмеження сфери дії аудиту, строки завершення аудиторської перевірки,

обов'язки персоналу клієнта допомагати аудитору в зборі облікових даних і документів та готувати для нього додаткові записи.

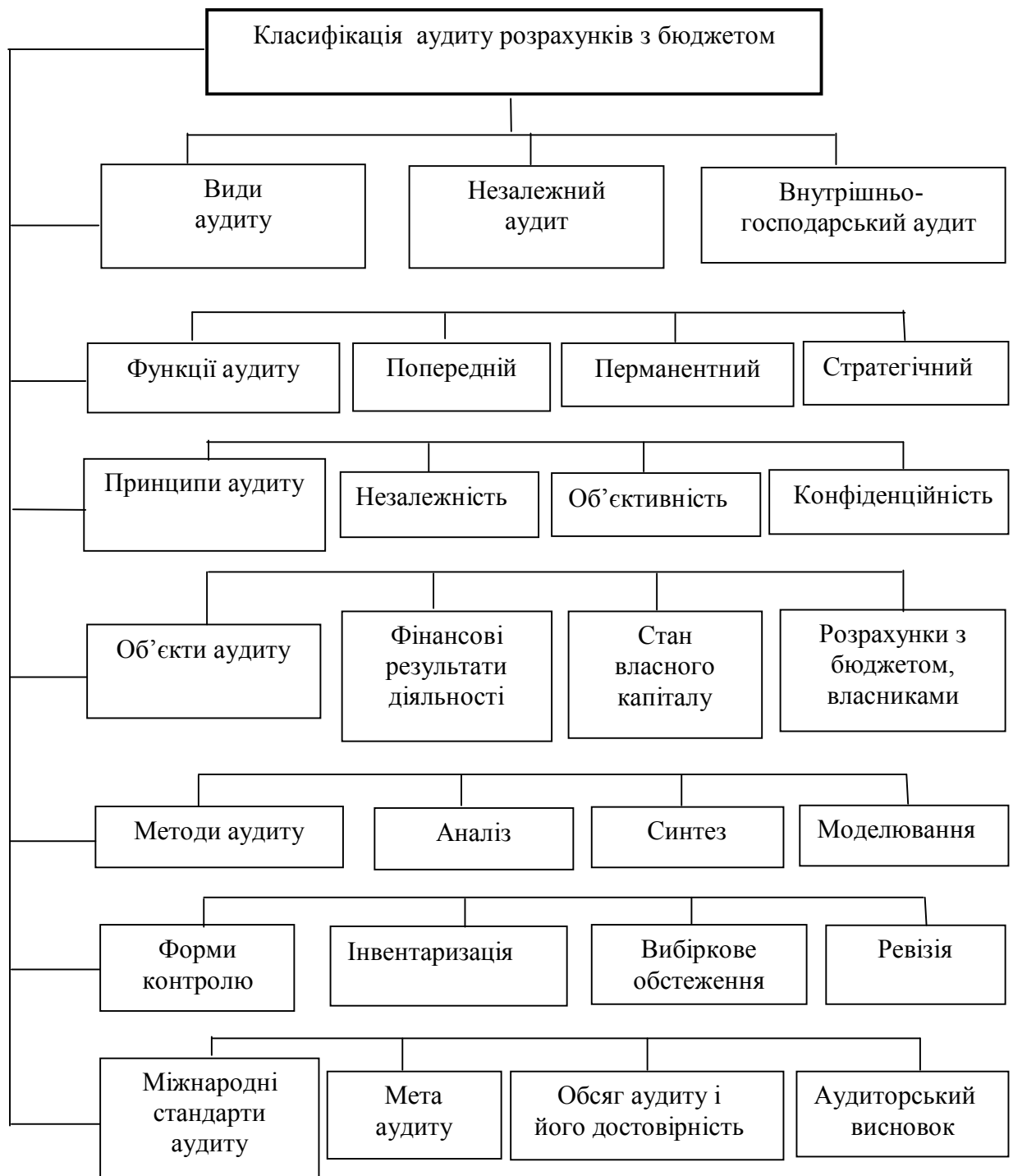

Рисунок 9. Комплексна характеристика аудиту

Однією з передумов рішення про проведення аудиту є перевірка незалежності аудитора. Існують юридичні й професійні правила незалежності (аудиторська етика), яких аудитор повинен дотримуватись при

продовженні роботи з уже існуючим клієнтом і прийнятті рішення про аудит нового клієнта. Незалежність аудитора є суттєвим фактором складання об'єктивного аудиторського висновку.

Дуже важливими для аудитора є знання про сфери діяльності господарюючого суб'єкта. Аудиторам необхідно мати уявлення про економічні умови функціонування підприємства, в тому числі про вплив на нього національної економічної політики (наприклад, рівень оподаткування), про географічне розташування підприємства і економіку відповідного регіону, про зміну в податках та інших сферах. Це дасть йому можливість зібрати нормативну базу, якою повинен керуватися у своїй діяльності господарський суб'єкт.

На рівні підприємства-клієнта необхідно мати інформацію про персонал, продукцію, методи виробництва і фінансування.

Збір загальних відомостей включає також огляд виробничих та службових приміщень підприємства, що дає можливість аудитору краще зрозуміти реальні величини активів та краще інтерпретувати облікові дані.

На початковій стадії аудиту перевіряється три типи взаємозв'язаних юридичних документів: свідоцтво про державну реєстрацію підприємства (свідоцтво про присвоєння статусу підприємства) та його статут, протоколи зборів ради директорів і угоди. Вони потрібні для того, щоб з'ясувати важливі положення, що стосуються обліку і аудиту (наприклад, право першого підпису, випуск акцій, акцепт договорів і угод, дозвіл окремим особам підписувати чеки та ін). Згідно з системно орієнтованим підходом аудитор перед тим, як почати детальну перевірку, визначає рівень довіри до системи внутрішнього контролю.[7, с 64]

Слід зауважити, що основними серед конкретних завдань аудитора є підготовка аудиторських доказів за даним об'єктом. На підставі аналізу й узагальнення даних аудиторських доказів аудитор робить висновки про правильність ведення бухгалтерського обліку і достовірність бухгалтерської звітності. Для того, щоб отримати узагальнений матеріал, який би

характеризував правильність ведення бухгалтерського обліку і достовірність бухгалтерської звітності, аудитор під час проведення аудиторської перевірки відповідно до програми збирає за об'єктом необхідні докази.

Аудитор повинен знати систему обліку клієнта, щоб розуміти основні класи операцій, як вони виникають, бухгалтерські записи, підтвердні документи і особливі рахунки у фінансовій і податковій звітності, а також процес складання звітності.

Думка аудитора у будь-якому питанні перевірки повинна бути підтверджена доказами.

Доказом є факт, який підтверджує чи спростовує (заперечує) інший факт, або ж відомості щодо певного факту, які дають змогу досить впевнено сформулювати думку і скласти аудиторський висновок.

Аудиторські докази – це інформація, зібрана аудитором під час перевірки, і висновки, які слугують для обґрунтування думки щодо достовірності фінансової звітності.

Кількість інформації, необхідної для аудиторських оцінок, законодавчо не регламентується. Аудитор на основі свого професійного судження має самостійно приймати рішення щодо кількості інформації, необхідної для складання висновку про достовірність фінансової звітності економічного суб'єкта.

Основні вимоги до аудиторських доказів полягають в тому, що вони мають бути об'єктивними, неупередженими, доречними, достатніми та своєчасними.

Достовірність – це ознака того, наскільки свідчення можуть вважатись достойними довіри і правдивими .

Якщо докази вважаються цілком правдивими, це може переконати аудитора в тому, що представлена звітність об'єктивна.

Доречність аудиторських доказів оцінюється стосовно предмета аудиту. Докази можуть бути доречними щодо однієї мети та недоречними щодо іншої.

Незалежність – оцінка джерела інформації та неупередженість аудитора є важливими вимогами стосовно аудиторських доказів. Докази, одержані з зовнішніх джерел (наприклад, від банків, контрагентів, юристів), цінніші, ніж одержані з внутрішніх (відповіді клієнта на питання аудитора).

Достатність доказів у кожному конкретному випадку визначається на основі оцінки системи внутрішнього контролю і ризику аудиторської перевірки. Зазначені чинники визначають умови вибіркової перевірки. У будь-якому разі (вибіркової чи суцільної перевірки) аудитор має бути впевненим, що зібрав достатню кількість доказів відповідної якості для складання об'єктивного і обґрунтованого висновку.

Своєчасність аудиторських доказів може розглядатися з двох позицій:

- моментом збору доказів;
- за періодом перевірки в цілому.

Одні докази більш переконливі, якщо вони зібрані ближче чи на дату складання балансу (звіту про фінансовий стан). Інші переконливіші, якщо вибірка охоплює весь період, це стосується розрахунків по податках. [62, с. 112]

Для науково обґрунтованого одержання доказів важливе значення має їх класифікація. Класифікація доказів проводиться за певною суттєвою ознакою, базою класифікації. Аудиторські докази можна класифікувати у світлі загальноприйнятих правил подання інформації, передбачених законодавством.

Непрямі докази – це відомості, що не мають прямого відношення до фактів з певного питання. Наприклад, надійність системи внутрішнього контролю може бути непрямим доказом відсутності значних помилок у фінансовій звітності підприємства-клієнта.

Прямий доказ – доказ, який підтверджується первинними документами і обліковими реєстрами (факт помилки у розрахунках звітності, яка підтверджена первинними документами).

Згідно з доказовим значенням письмові документи поділяються на

чотири групи: первинні, зведені, неофіційні і допоміжні.

Під первинними документами слід розуміти такі документи, які відображають господарські операції, чи є основою для їх проведення, та підтверджують які-небудь події, факти, кількість та стан ресурсів, що перевіряються.

Зведені – це такі документи, які в укрупненому вигляді відображають різні дані, їх особливістю є вторинність. В них реєструють господарські операції за даними первинних документів.

Неофіційними документами слід вважати такі, які матеріально відповідальні особи та інші працівники ведуть за власною ініціативою, складають не дотримуючись встановленого порядку оформлення аналогічних документів, та фіксують в них економічні явища, що відбуваються на підприємстві. Допоміжними є такі документи, в яких викладена думка окремих осіб з економічних питань і явищ, що відбуваються на підприємстві.

Слід відзначити те, що за змістом письмові докази поділяються на розпорядчі і довідково-інформаційні.

Розпорядчі документи містять відомості владно-вольового характеру. Наприклад, це первинні документи, накази тощо. До довідково-інформаційних належать різного роду довідки, листи, звіти, акти перевірок, акти технічного огляду тощо. За формою вони поділяються на прості і нотаріально-завірені.

В результаті аудитор повинен зіставляти інформацію, одержану з різних джерел та у різній формі. Суперечності в доказах, так званий ефект суперечності, є приводом для ретельнішого проведення аудиторських процедур. Суть «ефекту суперечності» полягає в тому, що джерела доказів, які вважались надійними, дають зовсім різні докази. Як наслідок, втрачається довіра до одного з них і виникає ситуація, коли фактично одержана упевненість нижче сукупної (суми двох). При цьому більш достовірною вважається інформація, одержана в письмовій формі аудитором безпосередньо в результаті дослідження господарських операцій.

За результатами аудиторської перевірки розрахунків з місцевих податків та платежів, аудитор складає аудиторський висновок. Офіційний документ, засвідчений підписом та печаткою аудитора чи аудиторської фірми, який складається у встановленому порядку і містить в собі висновок стосовно достовірності звітності, повноти та відповідності чинному законодавству й встановленим нормативам бухгалтерського обліку фінансово-господарської діяльності.

Оскільки, аудит розрахунків з бюджетом є одним із складних та трудомістких ділянок перевірки, що пов'язано з частими змінами та наявними розбіжностями між бухгалтерськими та податковими розрахунками. Обумовлено тим, що в сучасних умовах виникає необхідність у проведенні аудиту, який повинен бути спрямований не тільки на перевірку правильності нарахування та сплати обов'язкових податків і платежів, а також на оптимізацію оподаткування. Саме тому аудитори розробляють комплексні заходи, які, з одного боку, спрямовані на діагностику системи бухгалтерського обліку розрахунків з бюджетом по обов'язкових податках та платежах, а з іншого, мають чіткі пропозиції щодо оптимізації податкових платежів.

Слід відмітити, що аудит розрахунків з бюджетом по обов'язковим податкам та платежам спрямований на зменшення бухгалтерських помилок, оскільки, фіскальна політика направлена лише на поповнення державної казни без врахування інтересів платників податків. Тому є випадки, коли підприємства приховують правдиву інформацію щодо бази оподаткування, намагаються знизити шляхом обману податковий тиск, а нестабільність податкового законодавства, часті нововведення в розрахунках з бюджетом приводять до помилок в нарахуванні та сплаті податків.

У зв'язку з величезним податковим тиском на підприємства, останні намагаються оптимізувати податки як законними так і незаконними методами.

Вважаємо, що аудит розрахунків з бюджетом спрямований на

вирішення завдань, які пов'язані з:

- правильністю відображення в обліку нарахування та сплати податків до бюджету;
- дотриманням вимог щодо документального оформлення операцій в бухгалтерському обліку;
- перевіркою правильності розкриття інформації в облікових регістрах та формах фінансової і податкової звітності;
- визначенням бази оподаткування та перевіркою правильності формування за видами податків;
- перевіркою правильності застосування норм відрахувань відповідно до Податкового кодексу України [56];
- правильністю визначення сум податків;
- правильністю відображення сум в облікових регістрах та в податковій звітності;
- перевіркою своєчасності перерахування нарахованих сум;
- вивченням та виявленню причин порушень та сплати штрафних санкцій за прострочення сплати рахунків чи неправильного визначення бази оподаткування.

На підприємстві в якому проводиться аудит аудиторською службою буде розроблено комплексну технологію проведення аудиту розрахунків з бюджетом по обов'язковим податкам і платежам.

Технологія проведення аудиту складається з видів податків, що сплачує дане підприємство, бази та ставки оподаткування, інформаційного забезпечення, що скеровано на висвітлення питань пов'язаних із здійсненням аудиту. Основним інформаційним джерелом аудиту є первинні документи, які мають безпосередній вплив на формування бухгалтерських записів, складання облікових регістрів та форм звітності.

Для того, щоб переконатися в тому, що бухгалтерія підприємства дотримується затвердженої керівництвом облікової політики, необхідно проводити детальну перевірку того, як система бухгалтерського обліку

здійснює внутрішній контроль за процесом нарахування і своєчасною сплатою податків та платежів, використовуючи прийоми перерахунку, зустрічної перевірки, юридичної перевірки, а також складання альтернативних розрахунків по рахунку 64 «Розрахунки за податками і платежами» в розрізі відповідних субрахунків.

Документи бухгалтерського обліку, а саме: первинні документи, серед котрих слід виділити податкову накладну, фіскальні чеки, транспортні документи; акти виконаних робіт, реєстр виданих та отриманих податкових накладних, платіжні документи тощо, які надають інформацію аудиторю стосовно достовірності операцій пов'язаних з виникненням та нарахуванням й сплатою обов'язкових податків та платежів до бюджету.

Облікові реєстри застосовуються аудитором для отримання підсумкової інформації з обліку розрахунків з бюджетом по обов'язковим податкам та платежам. Дані реєстри дозволяють перевіряти рух та характер операцій за рахунком 64 «Розрахунки за податками і платежами» та в розрізі відповідних субрахунків з метою підтвердження достовірності інформації, що знайшла своє відображення в фінансовій звітності даного підприємства.

Форми фінансової та податкової звітності необхідні аудиторю для отримання інформації про наявність заборгованості перед бюджетом, а також існуючої дебіторської заборгованості бюджету за окремими видами податків та платежів з метою підтвердження достовірності інформації, проведення аналізу та прийняття рішень, надання рекомендацій.

Отже, всі бухгалтерські документи є відправною точкою для проведення аудиту розрахунків з бюджетом по обов'язковим податкам та платежам з метою прийняття відповідних управлінських рішень.

Слід зауважити, що узагальнена інформація про розрахунки підприємства за усіма видами платежів до бюджету, включаючи податки з працівників підприємства, та за фіксованими санкціями, що справляються в дохід бюджету, як вже зазначалося обліковується на рахунку 64 «Розрахунки за податками і платежами». Порядок справляння таких платежів регулюється

чинним законодавством, для кожного податку передбачена своя ставка, строк сплати, об'єкт оподаткування, регламентуючий документ тощо.

При проведенні аудиту слід керуватись Податковим кодексом України та іншими нормативними документами, що регламентують питання податків, які діяли на час нарахування та сплати податків.

За кредитом рахунку 64 «Розрахунки за податками і платежами» відображаються нараховані платежі до бюджету, за дебетом – належні до відшкодування з бюджету податки, їх сплата, списання тощо.

Рахунок 64 «Розрахунки за податками і платежами» має такі субрахунки:

- На субрахунку 641 «Розрахунки за податками» ведеться облік податків, які нараховуються та сплачуються відповідно до чинного законодавства (податок на прибуток, податок на додану вартість, інші податки).
- На субрахунку 642 «Розрахунки за обов'язковими платежами» ведеться облік розрахунків за військовим збором, який справляються відповідно до чинного законодавства та облік яких не ведеться даному рахунку.
- На субрахунку 643 «Податкові зобов'язання» ведеться облік суми податку на додану вартість, визначену, виходячи із суми одержаних авансів (попередньої оплати за готову продукцію, товари, інші цінності та матеріальні активи, роботи, послуги, що підлягають відвантаженню (виконанню)).
- На субрахунку 644 «Податковий кредит» ведеться облік суми податку на додану вартість, на яку підприємство набуло право зменшити податкове зобов'язання.

Аналітичний облік розрахунків за податками і платежами ведеться за їх видами.

Внутрішньогосподарський контроль за нарахуванням і сплатою платежів спрямований не тільки на визначення достовірності й точності

розрахунків. На нашу думку, складовою частиною контролю має бути аналіз впливу платежів на господарську діяльність і перш за все на інвестиційну діяльність підприємства в даний час і на перспективу.

Згідно Податкового кодексу України об'єктом оподаткування є фінансовий результат визначений за П(С)БО скорегованим на податкові різниці.

За НП(С)БО 1 «Звіт про фінансові результати» прибуток (збиток) розраховується як різниця між чистим доходом від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) і собівартістю реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг). Тобто, бухгалтери використовують прибуток, відображений в «Звіті про фінансові результати» (Звіт про сукупний дохід) та облікований за даними бухгалтерського обліку з метою оподаткування.

Слід зазначити, що основною метою аудиту розрахунків з бюджетом з податку на додану вартість є встановлення повноти нарахування та сплати податку.

Для досягнення цієї мети аудиторю під час перевірки необхідно вирішити наступні завдання:

1. Встановити, чи є підприємство платником податку.
2. З'ясувати законність застосування пільгового оподаткування.
3. Підтвердити правильність і повноту визначення об'єктів оподаткування.
4. Переконатися у правильності відображення розрахунків з ПДВ у бухгалтерському обліку та податковій звітності.

При перевірці слід звернути увагу на повноту і правильність, своєчасність нарахування ПДВ на продаж товарів (робіт, послуг) без оплати, або з частковою оплатою їх вартості, на бартерні операції, а також натуральні виплати в рахунок оплати праці фізичних осіб. У цих випадках аудитор повинен переконатись, що база оподаткування визначена виходячи з фактичної ціни, але не нижче за звичайну ціну і перевірити правильність нарахування ПДВ при здійсненні товарообмінних операцій. Згідно із Законом

України «Про податок на додану вартість» датою виникнення податкових зобов'язань під час здійснення таких операцій вважається будь-яка з подій, що сталася раніше:

- дата відвантаження товарів, а для робіт, послуг дата оформлення документа, що засвідчує факт виконання робіт (послуг);
- дата оприбуткування платником податку товарів, а для робіт, послуг дата оформлення документів, що засвідчують факт отримання платником податку результатів праці.

Аудитор перевіряє суми податкового кредиту за відповідні звітні періоди, звертаючи при цьому увагу на таке:

- суми ПДВ, сплачені (нараховані) у звітному періоді у зв'язку з придбанням (спорудженням) основних засобів, включаються до складу податкового кредиту такого звітного періоду, незалежно від термінів введення в експлуатацію основних засобів;
- не включаються до податкового кредиту суми податку за операціями з товарами (роботами, послугами), звільненими від оподаткування;
- за товари (роботи, послуги), які частково використовуються в оподаткованих операціях, а частково ні, до суми податкового кредиту включаються суми податку в частині використання, яка відноситься до оподаткованих операцій;
- до складу податкового кредиту не включаються суми податку, сплачені за придбані товари (роботи, послуги), вартість яких не відноситься до складу витрат виробництва. Податки, сплачені у зв'язку з такими придбаннями, відшкодовуються за рахунок відповідних джерел.

Необхідно перевірити, чи підтверджуються всі суми, включені до податкового кредиту, податковими накладними (митними деклараціями), а також накладними, рахунками-фактури, іншими первинними документами.

Перевіряючи законність відшкодування ПДВ, слід керуватися тим, що датою виникнення права платника податку на податковий кредит вважається дата списання коштів з банківського рахунку в оплату товарів, або дата

отримання податкової накладної.

З'ясування достовірності, правильності розрахунків з бюджетом за ПДВ потребує також зіставлення сум ПДВ, вказаних у податкових накладних з реєстрами обліку. Їх дані мають відповідати аналітичним та синтетичним регістрам бухгалтерського обліку.

Розрахунки з бюджетом по ПДВ мають правильно відображатися на рахунках бухгалтерського обліку. Згідно з Інструкцією бухгалтерський облік ПДВ ведеться з використанням рахунка 64 «Розрахунки за податками і платежами», субрахунок 643 «Податкові зобов'язання», субрахунок 644 «Податковий кредит». Аудитору необхідно визначити правильність нарахування податку залежно від обсягів продажу за різними податковими ставками.

Основні аудиторські процедури перевірки розрахунків з бюджетом по ПДВ:

- порівнюються журнали-ордери з Головною книгою, дебетові та кредитові обороти, показані в обліку та нараховані аудитором по відповідним рахункам;
- дані оборотів на рахунку 68, за Головною книгою (або оборотно-сальдовим балансом) порівнюються з сумами, зазначеними у декларації про ПДВ;
- після визначення відхилень і порушень аудитор групує помилки на типові, розрахункові, випадкові (арифметичні чи нетипові).

Метою аудиту розрахунків єдиного соціального внеску є перевірка правильності, повноти та своєчасності здійснення відрахувань за всіма видами оплати праці за відповідний період та перевірка своєчасності перерахування внесків.

Перевірку розрахунків доцільно починати з встановлення, чи є підприємство платником даного платежу за чинним законодавством. Перевіряється, чи зареєстровано підприємство як платник страхових внесків за місцем свого знаходження уповноваженими особами Пенсійного фонду.

Реєстрація повинна бути проведена в 10-денний термін із дня отримання свідоцтва про реєстрацію підприємства.

Внески із соціального страхування належать до загальнодержавних обов'язкових платежів. Відрахування на соціальне страхування здійснюється щомісячно з усіх видів оплати праці та премій з яких утримується податок з доходів фізичних осіб.

Перевірку внеску доцільно здійснювати за такими позиціями:

1. База оподаткування: нарахована основна і додаткова заробітна плата, інші виплати (грошові та негрошові).
2. Ставка платежів.
3. Джерела фінансування нарахованої заробітної плати та нарахованих платежів.
4. Правильність відображення в бухгалтерському обліку і звітності.
5. Своєчасність сплати.

Розглядаючи правильність визначення бази оподаткування для платежу, необхідно перевірити:

1) облік чисельності працівників та їх руху, зіставивши первинні документи: накази (про прийом та звільнення основних робітників та сумісних, про відпустки і т.д.);

2) використання робочого часу. Згідно з Цивільним кодексом, Кодексом законів про працю і т.д. проводиться перерахунок кількості відпрацьованих днів і порівняння цих даних з робочими листками, розрахунковими та платіжними відомостями. Перевіряється наявність та оформлення цих документів;

3) аудит тарифних ставок та посадових окладів. Встановлюється належне призначення посадових окладів та ставок за тарифними кваліфікаційними довідниками, галузевими угодами, тарифними сітками: наказів, договорів, штатних розписів, фактичних ставок і належних за документами, розрахункових листків та відомостей;

4) аудит розрахунку оплати праці. Переглядаються та перераховуються

всі види оплати праці та визначаються їх розміри. Документи: листи непрацездатності, таблиці, заяви на відпустки, розрахункові відомості;

5) аудит джерел фінансування оплати праці. Переглядаються кореспондуючі рахунки за різними видами нарахованої оплати, перевіряється правильність віднесення на собівартість видів оплати праці, інші види оплати праці за рахунок прибутку та цільових фондів.

Наступною стадією аудиторської перевірки є перевірка правильності застосування ставок платежів.

Аудитор повинен встановити відповідність і законність джерел фінансування оплати праці і сплачених внесків. Відрахування на обов'язкове соціальне страхування здійснюється за встановленими законодавством нормами від загального розміру витрат на оплату праці і відносяться на собівартість у частині витрат, передбачених переліком витрат на виплату основної та додаткової заробітної плати. Аудитор перевіряє правильність відображення в бухгалтерському обліку нарахувань на заробітну плату у вигляді внесків до вище названого фонду.

Особливо уважно слід перевіряти своєчасність перерахування коштів. Платежі на державне обов'язкове пенсійне страхування, на обов'язкове соціальне страхування, на випадок безробіття сплачуються:

– одночасно з отриманням коштів в установами банків на оплату праці;

– у разі виплати коштів у вигляді натуроплати – на наступний день після такої виплати.

Аудитор перевіряє правильність нарахування та сплату наступних податків, платежів та зборів: плату за землю; податок з доходів фізичних осіб; військовий збір.

Об'єктом оподаткування є річний сукупний дохід громадян.

Аудит податку з доходів фізичних осіб аудитор виконує в два етапи:

1. Перевірка нарахування та облік податку протягом звітного періоду.
2. Перевірка декларації, що подається фіскальну службу, про сукупний

оподаткований дохід, після чого перевіряються перерахунки оподаткованого доходу з урахуванням суми податків, сплачених протягом року.

Дохід обліковується за джерелами виплат, аудитор встановлює правильність визначення ставок та розмірів податку для кожного працівника.

Отже, аудит розрахунків з бюджетом є одним із найбільш трудомістких та складних, як свідчить аудиторська практика.

Ще до початку проведення аудиту, з метою зменшення свого підприємницького ризику аудитор необхідно обумовити всі питання перевірки цих розрахунків з клієнтом та відобразити їх в договорі, в загальному плані та програмі.

Слід чітко встановити та погодити обсяг перевірки (період, що перевіряється; види податків тощо) та метод організації перевірки (суцільний, вибіркової). Як правило. Правильність нарахування податків і зборів та своєчасність їх сплати проводять суцільним методом. Суцільний метод організації перевірки дозволяє максимально знизити ризик, але вимагає багато часу і трудових затрат, що в свою чергу збільшує оплату за аудит.

Підприємство може забажати проведення аудиту шляхом вибіркової перевірки. Аудитор повинен провести вибірку відповідно до національного нормативу 17 «Вибіркова перевірка» і обов'язково документально оформити всю проведenu роботу відповідно до національного нормативу 06 «Документальне оформлення аудиторської перевірки».

ВИСНОВКИ

Дослідження у роботі теоретичних засад процесу становлення та розвитку системи розрахунків підприємницьких структур з бюджетом з податку на доходи фізичних осіб дає можливість сформулювати такі висновки:

1. Економічна сутність категорії платежів до бюджету та її зміст розглядається як елемент фінансової системи держави, що забезпечує створення, розподіл та споживання валового внутрішнього продукту. Платежі до бюджету є об'єктивним явищем економічного життя та важливим інструментом регулювання економічних і соціальних процесів в державі.

2. Діюча система платежів і відрахувань до бюджету знаходиться на стадії становлення та розвитку, що пов'язано з побудовою ринкової моделі економіки. Це вимагає раціональної та ефективної організації бухгалтерського обліку розрахунків з бюджетом та його адаптації до Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку.

3. Облік та аудит розрахунків з бюджетом займають важливе місце в системі облікової інформації. Це набуло ще більшої актуальності у зв'язку з прийняттям Податкового кодексу України.

4. Перехід на міжнародні стандарти обліку і введення окремих положень цих стандартів і перш за все П(с)БО 17 «Податок на прибуток» сприяли збільшенню розриву між показниками бухгалтерського обліку та показниками, що потрібні для визначення розміру податку. Більш того, показники, які потрібні для визначення розміру податкового зобов'язання, лише частково визначаються за допомогою бухгалтерського обліку і в багатьох випадках вимагають додаткових розрахунків, які мають бути оформлені та зафіксовані в окремих регістрах. Це свідчить про те, що податкове законодавство повинно бути приведено у відповідність із чинною системою бухгалтерського обліку, що передбачено ст. 3 Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні». Вважаємо, що це повинно знайти остаточне вирішення у Податковому кодексі.

5. Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що в діючих умовах, коли існують паралельно бухгалтерська і податкова звітності, актуальним є пошук зближення податкових та бухгалтерських реєстрів, що дасть змогу знизити затрати на облік і суттєво поліпшити облікову інформацію. Для цього необхідно:

- об'єкт оподаткування визначити виключно на основі чинної бухгалтерської інформації без додаткових розрахунків;
- використовувати єдині правила обчислення фінансових результатів для потреб оподаткування.

6. В умовах існування різних форм власності пріоритетне значення має внутрішньогосподарський контроль розрахунків з бюджетом. Він включає контроль за повнотою, достовірністю та своєчасністю розрахунків. Складовою частиною цього контролю повинно бути запобігання порушенню правил ведення бухгалтерського обліку і фінансової звітності, недопущення ухилень від повних та своєчасних розрахунків із бюджетами усіх рівнів з податків і зборів (обов'язкових платежів).

Таким чином, розглянувши податкову систему в Україні у розрізі часу, можна зробити висновки стосовно функціонування системи оподаткування підприємницької діяльності та механізму дії основних податків. Звісно, є ще чимало недоліків, але основа податкової системи, яка вже довела свою життєздатність, загалом побудована. З іншого боку, постійний процес удосконалення механізму оподаткування свідчить про поліпшення податкових умов у діяльності підприємницьких структур, про створення сприятливіших податкових умов процесу розширеного відтворення.

Удосконалення системи оподаткування має відбуватися шляхом поступового зниження податкового тягаря. Основними відправними елементами цієї реформи повинні бути:

- науково обґрунтована державна політика доходів;
- система оподаткування повина бути складовою державного механізму регулювання розвитку окремих галузей економіки.

Потрібне посилення податкових методів регулювання темпів і пропорцій розвитку економіки.

Податки в руках одних управлінців можуть бути знаряддям та інструментом стабілізації та економічного процвітання в державі, а в руках інших – засобом нестабільності та економічного саморуйнування. Ось чому дбаючи про формування державних грошових фондів за рахунок податків і податкових платежів та встановлюючи нові види та форми оподаткування, державні структури повинні провадити таку податкову політику, яка оптимально поєднує інтереси держави і платників податків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Атаманчук О. В. Регулююча функція податків та регуляторний потенціал податкової системи / О. В. Атаманчук // Економіка та держава. – 2014. – № 10. – С. 26-29.
2. Атамас П.Й. Бухгалтерський облік у галузях економіки: 2 вид. Навч. Посіб. / П.Й. Атамас. – К.: Центр навчальної літератури, 2010. – 541 с.
3. Аудит суб'єктів підприємницької діяльності: навчальний посібник. / Н.О. Бондаренко, В.Д. Понікаров, С.М. Попова. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 300 с.
4. Белуха Н.Т. Аудит. Учебник. / Н.Т. Белуха. – К.: „Знання”, КОО, 2008. – 759с
5. Беспала Н.О. Сутність податків та їх роль у механізмі державного управління соціально-економічним розвитком країни / Н.О. Бемпала. // Держава та регіони. – 2009.-№1. - С. 10-15.
6. Бернар И., Колли Ж. – К. Толковый экономический и финансовый словарь: французская, русская, английская, немецкая, испанская терминология: В 2-х т. – Т. I: Пер. с фр. / И. Бернар, Ж. Колли. – М.: Международные отношения, 1997. – 784 с.
7. Бутинець Ф.Ф. Аудит: підручник – 2-е вид., допов., перероб./ Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: Рута, 2002. – 672с.
8. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України. [Підручник для студ. екон. спец. вищ. навч. закл.] / Н.М. Ткаченко. – [6-те вид.]. – Київ: А.С.К., 2010. – 784 с.
9. Вишневский В. П. Налогообложение: теории, проблемы, решения / монографія В. П. Вишневский, А. С. Веткин, Е. Н. Вишневская и др. [под общ. ред. В. П. Вишневского] – Д. : ИЭП НАН Украины, 2006. – 504 с.
10. 20Все про податки: Довідник. / М.Я. Азаров, В.Д. Кольга, В.А. Онищенко. – К.: Експерт-Про, 2009. – 492с.
11. Гальчинський А.С., Єщенко П.С. Основи економічних знань: навч. посібник. / А.С. Гальчинський, П.С. Єщенко, Ю.І. Палкін. – К.: Вища школа.,

1998. – 544с.

12. Гега П.Т., Доля Л.М. Основи податкового права: навчальний посібник./ П.Т. Гега, Л.М. Доля. – К.: „Знання”, 2008. – 273с.
13. Голишевська Л.В., Андрушак А.А. Роль фіскальної та регулюючої функції податків в економіці держави. / Л.В. Голишевська, А.А.Андрушак [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://www.rusnauka.com/12_KPSN_2010/Economics/62930.doc.htm
14. Давидов Г.М. Аудит: навч. посібник. – 2-е вид., перероб. і доп. / Г.М. Давидов – К.: Т-во „Знання”, КОО, 2007. – 365с.
15. Дадашев А. З. Налоги и налогообложение: Практикум / А. З. Дадашев, О. И. Базилевич. – М. : Вузовский учебник, 2008. – 284 с.
16. Девашук Л.Г. Теоретичні основи та практика бухгалтерського обліку. Ч.І. / Л.Г. Девашук. – Харків: Одиссей, 2001. – 490с.
17. Добровський В.М. Звітність підприємств: навчально-методичний посібник. / В.М. Добровський. – К.: КНЕУ, 2011. – 195с.
18. Довідка про закон щодо спрощення оподаткування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.novostimira.com.ua/news_10834.html
19. Еволюція теорії оподаткування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Nvbdfa/2011_2/korystin.pdf
20. Економічна енциклопедія : У трьох томах. – т. 1 / Редкол. : С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Видавн. центр “Академія”, 2000. – 864 с.
21. Економічна енциклопедія : У трьох томах. – т. 2 / Редкол. : ... С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Видавн. центр “Академія”, 2001. – 848 с.
22. Економічна енциклопедія : У трьох томах. – т. 3 / Редкол. : ... С. В. Мочерний (відп.ред.) та ін. – К. : Видавн. центр “Академія”, 2002 . – 952 с.
23. Економічна сутність податків та їх призначення. ДПА у Волинській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.vl-

sta.gov.ua/download/309.html.

24. Єфименко Т.І. Податковий кодекс України як перший крок на шляху реформування вітчизняної податкової системи /Т.І. Єфименко // Фінанси України. – 2010. - №12. – С.3-10.
25. Завадський Й.С. Словник економічних термінів: менеджмент, маркетинг, підприємництво / Й.С. Завадський, Т.В. Осовська, О.О. Юркевич. – Житомир : ЖІТІ, 1999. – 444 с.
26. Задорожний О. Податок на прибуток підприємств. – 2011. - Все про податки для малого і середнього бізнесу. [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://podatok.vlasnasprava.info>].
27. Закон України “Про аудиторську діяльність” від 22.04.93. № [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
28. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.1999 р. № 996-XIV із змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
29. З історії виникнення податків. – 2010. [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://www.dpa.cv.ua/index.php?option=article@id=5083:2010-10-07-14-56-50@ati>
30. Івахненко С. В. Інформаційні технології аудиту та внутрішньогосподарського контролю в контексті світової інтеграції: [моногр.] / С. В. Івахненко. – Житомир : ПП “Рута”, 2010. – 432 с.
31. Іванов Ю.Б. Сучасні проблеми податкової політики: [Навч. посібник]/ Ю.Б. Іванов, О.М. Тищенко. – Харків: ІД “Інжек”, 2006. – 327 с.
32. Иванов Ю.Б. Налоговое планирование: принципы, методы, инструментарий: [Монография]/ Ю.Б. Иванов, В.В. Карпова, А.Н. Карпов. – Харьков: ИД “Инжек”, 2006. – 272 с.
33. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>

34. Карторева Я. Податок з доходів фізичних осіб: від “А” до “Я”/ Я. Кавторєва, А. Клименко. – Х.: Вид будинок “Фактор”, 2014. – 218 с.
35. Качала М.В. Фінансова звітність підприємств та організацій за національними Положеннями бухгалтерського обліку. / М.В. Качала. – Харків: Рубікон, 2000. – 221с.
36. Кіндрацька Г.І. Економічний аналіз: теорія і практика : підручник / Г.І. Кіндрацька, М.С. Білик, А.Г. Загородній ; за ред. проф. А.Г. Загороднього. – Вид. 3-тє, переробл. і доповн. – К. : Знання, 2008. – 440с.
37. Кміть В. М. Правові колізії у податковому законодавстві України та шляхи їх усунення [Текст]/ В.М.Кміть//Науковий вісник Національного університету ДПС України . – 2010. - № 1(48). – С.215-218.
38. Кобилянська О. І. Бухгалтерський і податковий облік фінансових кредитів / О. І. Кобилянська. – Вісник університету банківської справи НБУ, вип. № 2 (17), - 2013, С. 246-251
39. Коблянська О. І. Утримання ПДФО із заробітної плати за новими правилами / О. І. Коблянська, Т. Д. Даценко // Облік і фінанси АПК. — 2014.— №2.— С. 48-52.
40. Ковальчук К., Рева Т. Функції податків та їх реалізація в податковій системі України / К. Ковальчук, Т. Рева // Вища школа. – 2009. - №3. – С.70-83.
41. Крупей Н.С. Економічна сутність податків та їх функції. / Н.С. Крупей // Наукові записки. Серія “Економіка”. – 2012. – Випуск 19. С. 36-40
42. Лаговська Н.В. Передумови виникнення та розвитку податків. – 2008. [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://www.rusnauka.com.ua/8_NMIW_2008/Pravo28420.doc.htm
43. Лайко П.А, Шевчук І. В. Фіскальна роль оподаткування доходів фізичних осіб і напрями її зміцнення/ П.А Лайко, І. В. Шевчук // Економіка, менеджмент, агробізнес. – 2010. – Том 2, №1-2.
44. Лисенков Ю. М., Біда С. О. Основні нововведення Податкового кодексу України щодо складу податків. [Електронний ресурс]. - Режим

доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/>

45. Литвіцька Н.Ю. Історія виникнення податків. – 2010. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.rusnauka.com.ua/MN_2010/Economics/58421.doc.htm.
46. Лишиленко О.В. Бухгалтерський фінансовий облік: навч. посібник. / О.В.Лишиленко – К.: ЦУЛ, 2009. – 524с.
47. Макконел К. Р. Экономикс: Принципы, проблемы и политика / К. Р. Макконел, С. Л. Брю [пер. с англ.] – М. : Республика, 1992. – 399 с.
48. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку фінансових витрат, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 01.11.2010 р. №1300 [Електронний ресурс]: <http://zakon.rada.gov.ua>.
49. Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку, затверджені наказом Міністерства фінансів України. № 356. Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
50. Міжнародний стандарт контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг, видана Міжнародною федерацією бухгалтерів (IFAS), Аудиторська палата України, переклад. з англ. мови видавництво “Фенікс”. – К. : Фенікс, 2010. – 852 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mia.kiev.ua/images/stories/books/isa-2010-t1-ukr.pdf>
51. Мус Г., Ханшманн Р. Бухгалтерский учет. Основы – Задания – Решения: Учебное пособие. / Г. Мус, Р. Ханшманн. – К.: КНЕУ, 2009. – 363с.
52. Мюллер Г., Гернон Х., Миик Г. Учет: международная перспектива: Пер.с англ. / Г. Мюллер, Х. Гернон, Г. Миик. – М.: Финансы и статистика, 1996. – 136 с.
53. Орлова В.К. Фінансовий облік [Навч. посіб]. / В.К. Орлова, М.С. Орлів, С.В. Хомин.- К.: Центр учбової літератури. – 2010. – 510 с.
54. Павлюк К.В., Василик О.О. Фактори, що впливають на доходи державного бюджету. / К.В. Павлюк, О.О. Василик. // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2014. - №45. – С. 32-34.

55. План рахунків бухгалтерського обліку банків України / Затверджено Постановою Правління Національного банку України 17.06.2004 р. № 280. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 26.07.2004 р. за № 918/9517. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0918-04>
56. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI із внесеними змінами і доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
57. Про податок з доходів фізичних осіб : Закон України від 22.05.2003 р. № 889-IV з наступними змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>
58. Соколовська А. М. Основи теорії податків: [Навч. посібник]/ А. М. Соколовська. – К., 2010. – 326 с.
59. Сутність податків та їх функції. Буклет ДПА: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.kyivsta.gov.ua/podclass/Вуклеты/10.doc.
60. Трофімова М.О. Податок на доходи фізичних осіб в Україні: фіскальна та соціально-регулятивна роль. – 2012. - [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://economy.nauka.com.ua/index.php?operation=1@jid=947>
61. Указ Президента України “Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб’єкта малого підприємництва” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada>.
62. Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз: навч. посібник. – 2-е вид., перероб. і доп./ Ю.С. Цалко – К.: ЦУЛ, 2012. – 360 с.
63. Цимбал Т.Я. Еволюція поняття „податок”/ Т.Я. Цимбал// Науковий вісник Національної академії ДПС України. – Ірпінь, 2014. – №2(24). – С. 141 – 145.